

VNG-reactie op de Rijksbegroting 2020

Bijzondere ledenbrief

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Analyse accres algemene uitkering gemeentefonds	5
1 Financiën	8
2 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	9
3 Justitie en Veiligheid	21
4 Onderwijs, Cultuur en Sport	29
5 Infrastructuur en Waterstaat	32
6 Economische Zaken en Klimaat	36
7 Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	39
8 Sociale Zaken en Werkgelegenheid	41
9 Volksgezondheid, Welzijn en Sport	47
10 Buitenlandse zaken en Ontwikkelingssamenwerking	52
Moties Algemene Beschouwingen	54
Veel gebruikte afkortingen	55

Voorwoord

Met deze ledenbrief geven we u een korte samenvatting van de Miljoenennota en wat dit betekent voor u als gemeente. Op meerdere vlakken kunnen we een impuls verwachten, maar de financiële problemen van gemeenten zijn hiermee nog niet verholpen. Met name de schommelingen in het accres, als gevolg van onderbestedingen door het kabinet, zijn een punt van discussie. Christen Unie diende tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen een motie in om samen met de VNG tot een oplossing van deze schommelingen te komen. De motie werd breed gesteund, door zowel coalitie- als oppositiepartijen. We hopen vóór de Buitengewone ALV tot afspraken te komen met het kabinet.

We wisten natuurlijk al dat er geld gereserveerd zou worden voor de jeugdzorg. In 2020 krijgen gemeenten 420 miljoen extra. In 2021 en 2022 is dat 300 miljoen. Ook voor het klimaat trekt het kabinet extra geld uit: 200 miljoen in 2020, oplopend naar 295 miljoen in 2021. Dit geld wordt besteed aan een warmtefonds, waarmee inwoners hun huis kunnen laten isoleren.

Daarnaast zijn er enkele maatregelen die niet direct ten bate komen van gemeenten, maar die wel van groot belang zijn voor onze inwoners, zoals de pensioenen en de volkshuisvesting. Om het woningtekort aan te pakken, trekt het kabinet een miljard euro uit. Dit geld gaat met name naar de subsidiëring van nieuwbouwprojecten. Daarnaast gaat er een miljard naar woningcorporaties zodat die meer huizen gaan bouwen.

Ook een aantal andere aangenomen moties zijn relevant voor gemeenten. Zo stemde een meerderheid voor een parlementair onderzoek naar de oorzaken van problemen bij uitvoeringsorganisaties. Ook is besloten om een interventieteam ondermijning in te richten. Verhuurders die doelbewust te hoge huren vragen, kunnen in de toekomst een bestuurlijke boete krijgen. En structureel tien miljoen euro komt ten behoeve van de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM).

Het aangekondigde investeringsfonds is gericht op het versterken van de economische infrastructuur, waarbij wij met name het belang van economisch sterke regio's zullen benadrukken. Samenwerking en kennisuitwisseling over de gemeentegrenzen heen, staan bij de VNG al lange tijd op de agenda. Het investeren in regio's is dan ook een voornemen dat we toejuichen.

Kortom: een belangrijk deel van de Rijksbegroting komt ten goede aan de taken van gemeenten. Maar ons kernprobleem is hiermee nog niet opgelost. De komende tijd zullen we stevig in gesprek blijven met het kabinet over onze financiële positie.

Jantine Kriens,
Algemeen directeur Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Analyse accres algemene uitkering gemeentefonds

De omvang van de algemene uitkering groeit evenredig met de netto uitgaven onder het totale uitgavenkader van het Rijk. Deze toename wordt accres genoemd. Hoewel met deze brede koppeling de stabiliteit is toegenomen, wijzigt de raming van het accres in een jaar nog steeds door nieuwe ramingen voor de inflatiecorrectie van de rijksuitgaven, door onderuitputting op of een overschrijding van het uitgavenkader van de rijksbegroting en door het tussentijds aanpassen van de hoogte van het netto uitgavenkader van het Rijk. Op de algemene uitkering vindt daarnaast een structurele niet-taakgebonden apparaatskorting plaats, die daarbij jaarlijks verder oploopt. Deze korting holt het werkelijke volume-accres dat gemeenten ontvangen, uit.

Juist in de eerste jaren van deze kabinetsperiode is door grote intensiveringen en ook de stikstofuitpraak sprake van een uitzonderlijk hoge onderuitputting op de rijksbegroting. Daardoor viel in de meicirculaire 2019 de eindafrekening van het accres voor het jaar 2018 flink lager uit. In diezelfde meicirculaire viel het accres voor de jaren 2020, 2021 en 2022 ook flink lager uit door een lagere raming van de inflatiecorrectie waarmee de rijksbegroting jaarlijks wordt opgehoogd. Door de koppeling aan de rijksuitgaven ontvangen gemeenten voor koopkrachtbehoud dezelfde (lagere) inflatiecorrectie als het Rijk. Gewoonlijk zou een lagere eindafrekening aan accres 2018 zich hebben vertaald in een hoger accres 2019. Door de lagere inflatiecorrectie was hier echter nagenoeg geen sprake van.

Tabel 1. Accessen algemene uitkering (in duizenden euro's)

Meicirculaire 2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nominaal accres	1.286.315	835.400	697.978	820.567	1.057.415	983.124
Accrespercentage	7,30%	3,13%	2,56%	2,95%	3,76%	3,38%
Reëel accrespercentage	5,35%	1,43%	0,36%	1,00%	1,91%	1,53%
Reëel accres	942.710	381.668	98.153	278.158	537.144	445.024
Sept. circulaire 2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nominaal accres	1.067.972	1.244.014	902.715	854.522	994.778	1.004.955
Accrespercentage	6,06%	4,65%	3,30%	3,03%	3,48%	3,41%
Reëel accrespercentage	4,11%	2,60%	1,10%	1,08%	1,63%	1,56%
Reëel accres	724.318	695.578	300.905	304.582	465.945	459.745
Opschalingskorting	60.000	70.000	90.000	110.000	130.000	135.000
Werkelijk volume-accres	664.318	625.578	210.905	194.582	335.945	324.745
Volume-accres in %	3,77%	2,34%	0,77%	0,69%	1,18%	1,10%

De septembercirculaire 2019 bevat nieuwe ramingen voor de accessen 2019-2024. Ten opzichte van de meicirculaire is het accres voor het jaar 2019 naar beneden bijgesteld door een aanvullende raming voor de onderuitputting op de rijksbegroting door uitgestelde investeringen en een reservering voor uitgaven woningmarkt in latere jaren. Ook de versnelde beëindiging van de gaswinning in Groningen heeft een negatief effect op het accres. Met elkaar veroorzaken deze effecten op de rijksbegroting 2019 een neerwaartse bijstelling van het accres met € 218,3 miljoen.

De raming van het accres voor het jaar 2020 neemt ten opzichte van de meicirculaire 2019 juist met € 408,6 miljoen flink toe. Maar die toename komt voor ruim de helft (€ 218 miljoen) door de lagere raming van het accres 2019 en betekent geen hogere algemene uitkering. De andere helft van de toename aan accres komt door meer uitgaven op de rijksbegroting als gevolg van het pensioenak-

koord, het klimaatakkoord, de hogere investeringen in de woningmarkt, bereikbaarheid en defensie door het doorschuiven van geld uit 2019 en een hogere raming van de inflatiecorrectie in de Macro Economische Verkenning 2020 ten opzichte van het Centraal Economisch Plan 2019. De toename van het accres wordt daarbij gedempt door de versnelde beëindiging van de gaswinning. Daarom vindt juist een neerwaartse aanpassing van het uitgavenplafond van de rijksbegroting plaats.

Voor het jaar 2021 is de raming van het accres met € 204,7 miljoen naar boven bijgesteld. Dit wordt eveneens veroorzaakt door de hogere uitgaven op de rijksbegroting door het pensioenakkoord, het klimaatakkoord en het doorschuiven van geld voor investeringen in de woningmarkt, bereikbaarheid en defensie. De versnelde beëindiging van de gaswinning dempt eveneens in 2021 de toename van het accres, omdat het uitgavenplafond van het Rijk daarvoor naar beneden wordt bijgesteld.

Voor de jaren 2022, 2023 en 2024 zijn de ramingen van de accessen met een wijziging van respectievelijk +0,08%, -0,28% en +0,03% min of meer stabiel ten opzichte van de ramingen in de meicirculaire.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het Centraal Planbureau heeft dit voorjaar in het Centraal Economisch Plan 2019 de onderuitputting voor het jaar 2019 geschat op € 1,5 miljard. Het ministerie van Financiën raamt hiervoor nu naast € 1,2 miljard aan onderuitputting op consumptieve uitgaven ook € 1,7 miljard aan onderuitputting op investeringsuitgaven. Dit houdt mede verband met de stikstofproblematiek. Daarmee lijkt het er op dat in de Miljoennota 2020 voldoende rekening met onderuitputting is gehouden, zodat gemeenten volgend jaar in de meicirculaire niet weer door een negatieve eindafrekening aan accres 2019 worden verrast.

Door de onderuitputting valt het accres 2019 wel flink lager uit en dat zal leiden tot exploitatietekorten bij het opmaken van de jaarrekening 2019 in het volgende jaar.

Het accres voor het jaar 2020 valt in de septembercirculaire flink hoger uit. Maar een negatieve bijstelling van het accres 2019 heeft een spiegelbeeldig effect op het accres 2020 zonder dat daarmee de omvang van de algemene uitkering toeneemt. Het hogere accres in 2020 wordt voor ruim de helft door dit effect verklaard. De overige toename van het accres komt voornamelijk door het doorschuiven van investeringsuitgaven op de rijksbegroting. Het sneller dichtdraaien van de kraan van Gasveld Slochteren en het verlagen van het uitgavenplafond daarvoor vangt het effect op het accres van de meeruitgaven op de rijksbegroting voor het pensioenakkoord af.

De komende jaren wordt de 'trap op, trap af-systematiek' voor de voeding van de algemene uitkering nog steeds doorkruist door de apparaatskorting. Hoewel het in Nederland al jaren economisch voor de wind gaat, worden gemeenten nog steeds met kortingen uit de vorige recessie geconfronteerd. Het Rijk roomt het accres aan de achterdeur af. Deze niet-taakgebonden kortingen zijn een forse negatieve correctie op het accres. Het werkelijke volume-accres is daardoor lager en bedraagt de komende periode (2019-2024) gemiddeld 1,6% per jaar.

Tabel 2. Indexen prijspeil CEP 2019 en MEV 2020

Index prijspeil CEP 2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024
a. Overheid beloning werknemers	2,50%	1,90%	2,60%	2,20%	2,00%	2,20%
b. Overheid materieel	1,40%	1,50%	1,80%	1,70%	1,70%	1,70%
Inflatiecorrectie 0,5 x a + 0,5 x b	1,95%	1,70%	2,20%	1,95%	1,85%	1,85%
Index prijspeil MEV 2020	2019	2020	2021	2022	2023	2024
a. Overheid beloning werknemers	3,30%	2,50%	2,60%	2,20%	2,00%	2,20%
b. Overheid materieel	1,50%	1,60%	1,80%	1,70%	1,70%	1,70%
Inflatiecorrectie 0,5 x a + 0,5 x b	2,40%	2,05%	2,20%	1,95%	1,85%	1,85%

Tabel 2 geeft de inflatiecorrectie voor het bepalen van het reële accres. In de Macro Economische Verkenning 2020 zijn alleen de ramingen van de inflatiecorrectie voor de jaren 2019 en 2020

bijgesteld. Er heeft geen actualisatie voor de jaren 2021, 2022, 2023 en 2024 plaatsgevonden. Dat volgt pas bij de actualisatie met het Centraal Economisch Plan 2020. Voor de inflatiecorrectie van het uitgavenkader van het Rijk wordt in de VNG-berekening uitgegaan van een loongevoeligheid van 50% en een gevoeligheid voor prijsstijgingen van de inkoop van eveneens 50%. Voor de inflatiecorrectie van het accres 2019 is uitgegaan van de raming uit het Centraal Economisch Plan 2019. Dat is de definitieve raming voor de inflatiecorrectie van het lopende jaar.

Voor het uitkeringsjaar 2020 leidt voornamelijk een hogere raming van de loonontwikkeling tot een opwaartse bijstelling van het accres ten opzichte van de meicirculaire. Die raming is overigens gegeven de onlangs afgesloten CAO's binnen de sector overheid nog steeds aan de lage kant. De definitieve raming van de inflatiecorrectie voor het jaar 2020 die van toepassing is op de algemene uitkering, wordt gebaseerd op de raming van het Centraal Economisch Plan 2020.

Raming van de afdracht BTW-compensatiefonds.

Voor het jaar 2018 viel bij de eindafrekening in 2019 een overschot van € 39 miljoen uit het BTW-compensatiefonds vrij aan de algemene uitkering. Dat was veel minder dan in de septembercirculaire 2018 werd voorzien en een flinke tegenvaller voor gemeenten.

Voor het jaar 2019 bedraagt het plafond voor gemeentelijke en provinciale declaraties € 3.519,7 miljoen. Dit is door het accrespercentage van 6% in 2019 flink hoger. Het ministerie van Financiën schat voor het jaar 2019 de omvang van de declaraties van gemeenten en provincies op € 3.427,8 miljoen. Daarmee bedraagt de geschatte vrijval aan het gemeentefonds en provinciefonds € 91,9 miljoen waarvan het gemeentelijk aandeel € 80,8 miljoen bedraagt.

In de septembercirculaire zijn evenals vorige jaren de hoogtes van de declaraties in latere jaren op het fonds niet gecorrigeerd voor de volume- en prijsontwikkelingen. De in de circulaire vermelde vrijval aan het gemeentefonds voor de jaren 2020 en later heeft dan ook geen enkel realiteitsgehalte. De bedragen aan vrijval voor de jaren 2020 en later zoals die worden vermeld in de septembercirculaire, zijn niet verwerkt in de hoogte van de algemene uitkering voor die jaren.

In de onderstaande tabel hebben wij de vrijval van het BTW-compensatiefonds aan het gemeentefonds berekend uitgaande van een veronderstelde groei aan declaraties met 4% per jaar.

Tabel 3. Ontwikkeling declaraties BCF en vrijval aan Gemeentefonds

Miljoenennota 2020	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Plafond BCF	3.519.703	3.671.278	3.791.793	3.906.157	4.042.143	4.180.137
Declaraties	3.427.847	3.564.961	3.707.559	3.855.862	4.010.096	4.170.500
Vrijval aan GF en PF	91.856	106.317	84.234	50.295	32.047	9.637
Aandeel gemeenten	80.823	93.547	74.116	44.254	28.198	8.479

Het percentage van een constante groei van 4% voor de declaraties is hoger dan de nominale economische groei van Nederland en ook hoger dan het gemiddelde van het nominale accrespercentage over de jaren 2020-2024. Voor de begroting 2020 en elk jaar van de meerjarenraming kunnen gemeenten daarom voor de algemene uitkering nog steeds uitgegaan van een vrijval uit het BCF aan het gemeentefonds. Daarvoor kan in de meerjarenraming voor elk jaar worden uitgegaan van het gemeentelijk aandeel in maximaal € 80,8 miljoen vrijval aan de algemene uitkering. De septembercirculaire gaat voor de omvang van de algemene uitkering in de jaren 2020 e.v. uit van een vrijval van nihil. De vrijval in het jaar 2019 is wel verwerkt.

1 Financiën

Specifieke uitkering Stimulering Sport

Wat wil het kabinet?

Via de Specifieke Uitkering Stimulering Sport worden gemeenten en gelieerde sportbedrijven gecompenseerd voor het btw-nadeel dat zij leiden door de verruiming van de sportvrijstelling in de Wet omzetbelasting per 1 januari 2019. Uit de begroting van VWS blijkt nu dat het budget van de Specifieke Uitkering Stimulering Sport in 2019 wordt verhoogd van € 152 miljoen naar € 185 miljoen. Het budget voor 2020 bedraagt € 178 miljoen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Deze verhoging is niet voldoende om gemeenten volledig te compenseren. Gemeenten hebben in 2019 namelijk voor € 228 miljoen aan aanvragen ingediend. Ondanks de verhoging van het budget blijven gemeenten dus in 2019 zitten met een aanzienlijk btw-nadeel en dreigt ook voor 2020 een nadeel. Dit is in strijd met de eerdere toezeggingen van het kabinet dat gemeenten volledig worden gecompenseerd. Wij vinden principieel dat het kabinet moet garanderen dat gemeenten volledig worden gecompenseerd niet alleen in 2019 maar ook de komende jaren.

Investeringsfonds

Wat wil het kabinet?

Het kabinet onderzoekt de mogelijkheid om een investeringsfonds op te richten dat het vermogen van Nederland op de lange termijn vergroot, met een goede governance en een mix met private financiering. Voorop staat dat publieke investeringen ten goede moeten komen aan het vermogen van Nederland over twintig tot dertig jaar. De minister van EZK komt voor het einde van 2019 met een brede agenda om het duurzame vermogen op de lange termijn te versterken. Begin 2020 zal bekend zijn hoer hoe een investeringsfonds kan worden opgericht om het vermogen te versterken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De uitwerking van deze plannen zijn nog niet bekend. Wij zullen deze beoordelen op de mogelijkheden om investeringen op lokaal niveau aan te jagen, bijvoorbeeld voor (opschaling) van innovaties voor de ondersteuning van economische ontwikkeling in gemeente of regio. Ook zullen de gevolgen voor het gemeentefonds in beeld worden gebracht.

Gebundelde uitkering

Wat wil het kabinet?

Het Rijk bekostigt de uitgaven van gemeenten voor het verstrekken van uitkeringen op grond van de Participatiewet met de gebundelde uitkering. Omdat het een medebewindstaak betreft, hoort het macrobudget van deze uitkering toereikend te zijn. In de raming van het budget 2020 wordt uitgegaan van een lichte stijging van het aantal uitkeringen ten opzichte van het voorlopige budget 2019. Het voorlopige budget voor de gebundelde uitkering 2020 bedraagt € 6,1 miljard. In deze raming is o.a. rekening gehouden met de effecten van de vertraging van de AOW-leeftijdsvrhoging.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over de raming van het macrobudget. Wij zullen erop toezien dat deze afspraken worden nagekomen.

2 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Interbestuurlijke samenwerking

Wat wil het kabinet?

Het kabinet ziet dat overheden steeds meer samenwerken op basis van gelijkwaardigheid. Dit kan nog beter. Om echt tot betere oplossingen te komen vraagt dit van het Rijk dat zij beter samenwerkt met andere overheden. Dat gaat steeds meer in nationale programma's, regiodeals, city deals, woondeals, en in de regiospecifieke aanpak van het Interbestuurlijk Programma (IBP). In de herziene Code interbestuurlijke verhoudingen is aandacht voor de optimale wijze van samenwerken.

De nieuwe bestuurlijke werkelijkheid vraagt ook om passende financiële verhoudingen. Het kabinet is daarom voornemens om de Financiële verhoudingswet aan te passen en het uitkeringsstelsel beter toe te rusten op situaties waar overheden gezamenlijk problemen oppakken. Daarnaast komt het kabinet in voorjaar 2020 met een voorstel voor een herijkte verdeling van de algemene uitkering van het gemeentefonds.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gelijkwaardige interbestuurlijke samenwerking helpt gemeenten in de aanpak van grote opgaven. Hier passen financiële arrangementen bij die passen bij deze gelijkwaardigheid. De genoemde instrumenten voor samenwerking verschillen erg van elkaar in opzet. Als VNG en gemeenten hebben we het meeste baat bij samenwerking die aansluit bij lokaal gevoelde behoeften en niet alleen bij prioriteiten van de rijksoverheid. Via het Interbestuurlijk Programma, de herziening van de Code interbestuurlijke verhoudingen en de op te starten Studiegroep Financiële en Interbestuurlijke verhoudingen proberen wij hier zo veel mogelijk invloed op uit te oefenen.

Bij de aanpassing van de Financiële verhoudingswet en de herijking gemeentefonds zijn gemeenten ambtelijk en bestuurlijk betrokken. Het is de bedoeling dat de herijkte verdeling van het gemeentefonds in 2021 ingaat.

Een vernieuwd verkiezingsproces

Wat wil het kabinet?

De evaluatie van de verkiezingen in 2017 heeft laten zien dat er ruimte is voor verbetering in het verkiezingsproces. Daarom werkt het kabinet de komende periode verder aan een aantal vernieuwingen van het verkiezingsproces. Met deze vernieuwingen wordt de transparantie en controleerbaarheid van het vaststellen van de verkiezingsuitslag verbeterd. Ook maakt het kabinet het stembiljet en het stemmen toegankelijker. En het stemmen voor kiezers in het buitenland wordt makkelijker. Tot slot wordt er gewerkt aan een grote transitie om de Kiesraad in staat te stellen de verantwoordelijkheid te dragen voor onder meer de digitale hulpmiddelen die bij het berekenen van de uitslag worden gebruikt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De vernieuwingen vragen op korte en langere termijn belangrijke aanpassingen in de werkprocessen van gemeenten. Het kabinet heeft een wetsvoorstel in voorbereiding tot verbetering van de kwaliteit van de vaststelling van de verkiezingsuitslag. De nieuwe regels en verplichtingen moeten in 2021 gaan gelden. Ook wil het kabinet vanaf 2021 wettelijke experimenten mogelijk maken met nieuwe, handzame stembiljetten. Deze zijn gebruiksvriendelijker, sneller en makkelijker handmatig te tellen én bovendien elektronisch telbaar. Daarnaast wordt gewerkt aan een wetswijziging waarbij nieuwe eisen worden gesteld aan het gebruik van digitale hulpmiddelen in het verkiezingsproces. Daarbij wordt ook

de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling, het onderhoud en het beheer van digitale hulpmiddelen in het verkiezingsproces geregeld. De vernieuwingen sluiten op belangrijke onderdelen aan bij de Verkiezingsagenda 2021 van de VNG en NVVB.

Toegankelijke verkiezingen

Wat wil het kabinet?

Het actieprogramma "Onbeperkt meedoen! Implementatie VN-Verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap" moet een bijdrage leveren aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen. Onderdeel daarvan is het toegankelijker maken van het verkiezingsproces. Het kabinet wil de toegankelijkheid van stemlokalen voor kiezers met een (fysieke) beperking verhogen. Daarnaast wil het kabinet experimenten mogelijk maken met early voting en bijstand in het stemhokje voor mensen met een verstandelijke beperking.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Sinds 1 januari 2019 moeten alle stembureaus zodanig toegerust en gelegen zijn dat zoveel mogelijk kiezers, dus ook kiezers met fysieke beperkingen, zelfstandig hun stem kunnen uitbrengen. Het college moet de raad informeren als aan dit vereiste niet (volledig) kan worden voldaan. Het ministerie van BZK laat een review doen naar de checklist toegankelijkheid stemlokalen, waarmee in beeld kan worden gebracht hoe het is gesteld met de toegankelijkheid. Doel is de praktische toepasbaarheid van de checklist voor gemeenten en de toegankelijkheid van het verkiezingsproces te verhogen.

Wij zijn actief betrokken bij de uitwerking van de plannen om de toegankelijkheid van het verkiezingsproces te verbeteren.

Regionale Samenwerking – Wet Gemeenschappelijke Regelingen

Wat wil het kabinet?

De minister van BZK heeft in de zomer van 2018 een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) aangekondigd. De wijziging beoogt versterking van de democratische legitimatie van de samenwerking, de politieke verantwoording over de gemeenschappelijke regelingen en de controlerende rol van gemeenteraden. Deze wijziging is in de zomer van 2019 in consultatie gebracht.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het is goed dat er oplossingen worden gezocht om raadsleden meer te betrekken bij gemeenschappelijke regelingen. Tegelijkertijd is er zorg over de belasting voor raadsleden en dus over de haalbaarheid van de voorgestelde wijzigingen.

De voorgestelde wijzigingen creëren meer regionale drukte, naast bijvoorbeeld omgevingsvisies en energiestrategieën die er op regionaal niveau al zijn. Het is de vraag of het wenselijk is om nóg meer regionale structuren aan te brengen. Gemeenten kunnen regionale samenwerking zelf en met elkaar regelen en vormgeven. De wetgever zou zich moeten beperken tot de inhoud en overkoepelende zaken.

Het lijkt ons dan ook goed om eerst een fundamentele discussie te voeren over gemeentelijke samenwerking en de evaluatie van de Wgr af te wachten, voordat juridische oplossingen worden gezocht.

Digitale Democratie

Wat wil het kabinet?

Met een wijziging van de Gemeentewet wordt participatie van inwoners binnen de gemeente versterkt, zowel in de beleidsontwikkeling als tijdens de beleidsuitvoering. Dat gaat zowel om betere mogelijkheden om als inwoners direct mee te doen, maar ook om versteviging van de positie van

de volksvertegenwoordiging. Digitalisering biedt mogelijkheden om mensen beter te betrekken. De minister van BZK onderzoekt en test daarom in de Proeftuin Lokale Digitale Democratie hoe met (open source) digitale participatietools mensen beter kunnen worden betrokken.

Het kabinet vindt de verspreiding van desinformatie een probleem en vraagt daarbij aan verschillende partijen in de samenleving om hun verantwoordelijkheid te nemen. Als coördinerend ministerie voor de aanpak van desinformatie, zet het ministerie van BZK zich in op het vergroten van de weerbaarheid van de samenleving tegen de impact van desinformatie. Hij doet dit onder meer door de bevordering van transparantie over online platforms en het vergroten van het inzicht in de aard van de dreiging.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Bewustwording van voor- en nadelen van digitalisering voor de democratie vraagt (lokale) aandacht. Voor gemeenten ontstaan er kansen om werk te maken van de digitale lokale democratie. Er kan worden deelgenomen in proeftuinen. Ook kan er kennis worden ontwikkeld in de leernetwerken. Via het programma Democratie in Actie kan aan deze digitale democratische vernieuwing worden deelgenomen.

Weerbaar bestuur

Wat wil het kabinet?

Er is toenemende druk op de democratische besluitvorming. Ondemocratische middelen worden daarbij niet geschuwd. Omkoping, intimidatie en agressie bedreigen de veiligheid en integriteit van politieke ambtsdragers en hun gezinnen. Het kabinet wil de weerbaarheid van bestuurders blijven vergroten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het kabinet blijft inzetten op versterking van integer gedrag en veiligheid van politieke ambtsdragers. Dit gebeurt voor een groot deel met het Netwerk Weerbaar Bestuur. Vanuit dit netwerk is het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur opgezet om politieke ambtsdragers een steun in de rug te geven, concrete hulp en ondersteuning te bieden en te adviseren welke vervolgstappen er gezet kunnen worden. Wij participeren in dit netwerk en blijven ons daar inzetten voor een brede ondersteuning van bestuurders, raadsleden en hun ambtenaren. Het uitwerken en financieren van concrete maatregelen en voorzieningen is een punt van aandacht.

Rechtspositie politieke ambtsdragers

Wat wil het kabinet?

Bestuurders en volksvertegenwoordigers geven invulling aan de democratische besluitvorming op lokaal niveau en staan voor zware politieke keuzes o.a. op zorg, klimaat en wonen. Om te zorgen voor passende randvoorwaarden om het politieke ambt goed uit te oefenen wordt gezorgd voor adequate vergoedingen en politiek verlof, inhoudelijke ondersteuning voor raads- en bestuurswerk en voldoende mogelijkheden om te leren, reflecteren en ontwikkelingen in het politieke ambt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Met het continueren van het samenwerkingsprogramma Democratie in Actie blijft er aandacht voor de duurzame toerusting van politieke ambtsdragers. Daarnaast verstrekt het ministerie van BZK subsidies aan beroeps- en belangenvereniging van lokale politieke ambtsdragers voor het ontwikkelen van inwerkprogramma's, opleidingen en leermodules.

Het ministerie van BZK financiert de rechtspositionele regelingen van (voormalige) politieke ambtsdragers. Een adequate rechtspositie stelt politieke ambtsdragers in staat de taken en verantwoordelijkheden te vervullen die we van hen verwachten als samenleving. Dit vraagt om blijvende investeringen. De rechtspositie vormt een belangrijke voorwaarde voor het aantrekken en behouden van politieke ambtsdragers.

We blijven aandacht vragen voor extra dekking binnen het gemeentefonds in plaats van dekking vanuit het bestaande macrobudget in het gemeentefonds. We gaan hierover opnieuw in gesprek met de minister van BZK.

Pensioen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft met de sociale partners een pensioenakkoord gesloten over de vernieuwing van het pensioenstelsel, een minder snelle stijging van de AOW-leeftijd, een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen en een pakket aan financiële maatregelen op het gebied van duurzame inzetbaarheid. Een stuurgroep met vertegenwoordigers van sociale partners en het kabinet zijn aan de slag met de afspraken over de vernieuwing van het pensioenstelsel. De Tweede Kamer wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang van de uitwerking van het pensioenakkoord, voor het eerst in het najaar van 2019. Het kabinet wil begin 2021 de wet- en regelgeving die nodig is voor de vernieuwing van het pensioenstelsel bij de Tweede Kamer indienen, zodat het nieuwe wettelijke en fiscale kader per 2022 in werking kan treden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een toekomstbestendig pensioen en maatwerkafspraken over duurzame inzetbaarheid als onderdeel van het arbeidsvoorwaardenbeleid is staand beleid voor de gemeentelijke sector. Tot 2022 geldt echter nog het huidige pensioenstelsel en dit stelsel staat onder druk. In de rijksbegroting houdt het Centraal Planbureau in de berekeningen rekening met een lagere rente, maar de berekeningen zijn niet aangepast op de sterke rentedaling sinds de zomer. De lage rekenrente en rendementverwachtingen en de negatieve rente zorgen voor een verdere verslechtering van de financiële positie van pensioenfondsen en dus ook van ABP. Als verbetering van de economische situatie of kabinetsmaatregelen in de aanloop naar het hernieuwde pensioenstelsel uitblijven, zijn verlagingen van de opgebouwde pensioenaanspraken en premiestijgingen voor de gemeentelijke werkgevers en werknemers niet uitgesloten.

Arbeidsmarktbeleid en duurzame inzetbaarheid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil een arbeidsmarkt met kansen voor iedereen. Zo wil het kabinet met de Wet arbeidsmarkt in balans (Wab) vanaf 1 januari 2020 een eerlijkere arbeidsmarkt creëren en de verschillen tussen vast- en flexwerk verkleinen. Ook neemt het kabinet maatregelen om de ongewenste effecten van de toename van flexibele dienstverbanden en zelfstandigen tegen te gaan. Het kabinet zet in op een Leven Lang Ontwikkelen zodat mensen vitaal, flexibel en duurzaam inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. Het kabinet gaat werken aan publiek leer- en ontwikkelbudget dat de fiscale scholingsaftrek moet vervangen.

De komende periode houdt het kabinet ook de arbeids- en sociale zekerheidswetgeving fundamenteel tegen het licht. Het ministerie van SZW heeft de Commissie Regulering van werk gevraagd om met een advies te komen voor een toekomstbestendig stelsel van wetgeving rondom arbeid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor de gemeentelijke werkgevers zullen de wetswijzigingen als gevolg van de Wet arbeidsmarkt in balans (Wab) ook merkbaar zijn omdat gemeenteambtenaren vanaf 1 januari a.s. ook onder het civiele arbeidsrecht vallen. De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) heeft dan zijn intrede gedaan met uitzondering van de veiligheidsregio's.

De wetgever heeft verzuimd om in de Wet arbeidsmarkt in balans een uitzonderingspositie op te nemen voor mensen uit de banenafpraak en beschut werk. Zonder uitzonderingsmogelijkheden zullen zij vaker onder de bredere definitie van payroll vallen en daarmee ook onder de cao van de inlener. Wij verwachten dat de kosten voor arbeid zullen stijgen en dat werkgevers hierdoor wellicht de keuze zullen maken om regulier personeel aan te nemen. Dit kan ook gevolgen hebben voor het realiseren van doelstellingen in de banenafpraak.

We vinden het goed om te zien dat het kabinet werk maakt van beleid voor Leven Lang Ontwikkelen. Dit past bij de cao gemeenten die afspraken kent over duurzame inzetbaarheid en vitaal werken. Het College voor Arbeidszaken zal namens de gemeentelijke werkgevers haar inbreng geven op het werk van de Commissie Regulering van werk.

Subsidie BZK ten behoeve van de Banenafpraak

Wat wil het kabinet?

De markt- en overheidswerkgevers werken samen aan de realisatie van 125.000 banen voor arbeidsbeperkten in de periode tot en met 2025. BZK verstrekt subsidie om de realisatie hiervan te stimuleren. Bijvoorbeeld door bij te dragen aan het bevorderen van afspraken tussen overheidswerkgevers en leveranciers over social return. Het kabinet introduceert daarnaast de aanpak Breed Offensief voor mensen met een beperking.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeentelijke werkgevers zullen (met andere overheidswerkgevers in ZPW verband) de samenwerking aangaan met marktpartijen om bij de inkoop van diensten de mogelijkheden te benutten om extra banen te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zoals opgenomen in de werkagenda.

Kwaliteit van bouwen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil een aantal aanpassingen in de bouwregelgeving realiseren om de toegankelijkheid van nieuwe woningen en nieuwe openbare gebouwen te verbeteren voor mensen met een beperking. Afgelopen voorjaar stemde de Eerste Kamer in met het wetsvoorstel over kwaliteitsborging voor het bouwen. Het doel van de wet is de bouwkwaliteit te verbeteren en de positie van iedere consument als opdrachtgever in de bouw te versterken. De consument krijgt betere bescherming als na oplevering van een bouwwerk gebreken worden ontdekt. In 2020 zal het ministerie van BZK voorbereidingen treffen voor de stapsgewijze invoering in 2021. Tot die tijd doen marktpartijen samen met gemeenten met proefprojecten ervaring op, zodat zij goed voorbereid zijn bij de invoering van het stelsel. In 2020 zal de lagere wet- en regelgeving worden aangepast en wordt de 'toelatingsorganisatie' opgericht. De wet kwaliteitsborging bouw zal in 2022 worden geëvalueerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het wetsvoorstel kwaliteitsborging voor het bouwen heeft tot doel de bouwkwaliteit te verbeteren. De wet verandert de werkwijze van gemeenten bij het toezicht op de bouwtechnische regelgeving. In plaats van een toetsing van het papieren bouwplan vooraf, gaan gemeenten achteraf het bouwwerk toetsen. Daarnaast wordt de vergunninghouder verplicht om een onafhankelijke private 'kwaliteitsborger' in te schakelen die tijdens de bouw de bouwtechnische voorschriften uit het Bouwbesluit 2012 toetst en verklaart of de getoetste onderdelen aan de voorschriften voldoen. Andere kwaliteitsaspecten, zoals de ruimtelijke kwaliteit blijven door de wet onveranderd.

Wij hebben in januari 2019 met de minister van BZK een bestuursakkoord getekend over de implementatie en invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. De beoogde werkwijze in het stelsel zal in de praktijk worden beproefd met proefprojecten. Het is belangrijk dat gemeenten hierin participeren om hiervan te kunnen leren en de effecten op de eigen gemeente te kunnen inschatten. Wij starten deze proefprojecten samen met het ministerie BZK binnen ons (deel)programma implementatie Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.

Nationale omgevingsvisie

Wat wil het kabinet?

De nieuwe Nationale Omgevingsvisie (NOVI) zal naar verwachting begin 2020 worden vastgesteld. Het kabinet ziet dit als landelijk kader voor het omgevingsbeleid en de ruimtelijke ordening en het integrale beleid voor de fysieke leefomgeving. Ook ziet het kabinet de NOVI als instrument om 'oer-Hollandse landschappen' te beschermen. Eind 2019 sluiten Rijk en regio's een akkoord over plannen van aanpak voor 'zeven prioritaire landschappen'.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De tekst in de begroting over de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) suggereert dat de NOVI de gemeenten bindt. Ofwel, dat gemeenten gehouden zijn aan de door het Rijk gewenste keuzes en aanpak van opgaven in de fysieke leefomgeving. Echter, conform de Omgevingswet is de omgevingsvisie zelfbindend. Dat betekent dat de Nationale Omgevingsvisie alleen het Rijk bindt. Taken in de fysieke leefomgeving zijn gedecentraliseerd en provincies en gemeenten maken hun eigen omgevingsvisies. Uiteraard is het wel van belang deze omgevingsvisies met elkaar in samenhang te brengen; overheden worden geacht rekening te houden met elkaars visies op de opgaven. En gemeenten kunnen het ook niet alleen; de vier overheden hebben elkaar hard nodig om de opgaven te realiseren. Ieder heeft daarbij een eigen rol en taak.

We verwachten dat de uitvoeringsagenda van het Rijk voor de NOVI onder andere zal gaan over thematische programma's, de selectie van NOVI-gebieden, omgevingsagenda's (waar NOVI, POVI en GOVI samenkomen) en monitoring, evaluatie en financiering. Het is van cruciaal belang dat wij als koepel en de gemeenten integraal betrokken zijn bij de totstandkoming van de uitvoeringsagenda en gelijkwaardig samenwerken aan het instrumentarium ervan. Immers, gemeenten staan, samen met de provincies en waterschappen, voor die uitvoering aan de lat.

Tot slot is het zo dat de Omgevingswet niet langer spreekt over de ruimtelijke ordening, maar over de fysieke leefomgeving. Daar is bewust voor gekozen omdat de maatschappelijke opgaven waar we voor staan over meer gaan dan alleen de ruimtelijke ordening. Denk bijvoorbeeld aan thema's zoals gezondheid. Juist door samenhang en integraliteit aan te brengen in die opgaven, die vooral op "het erf" van gemeenten samenkomen, zijn we in staat win-win situaties te creëren. Waarbij pijnlijke keuzes overigens ook zichtbaar worden. Keuzes maken bij complexe maatschappelijke opgaven die niet meer allemaal tegelijk kunnen, zal steeds belangrijker worden.

Woningbouw

Wat wil het kabinet?

Er komt € 2 miljard beschikbaar om de woningbouw te stimuleren. Dit is in twee gelijke delen gesplitst.

Om te zorgen dat starters en middeninkomens sneller een woning kunnen vinden, maakt het kabinet met deze Miljoenennota extra middelen vrij. Daarvan is € 1 miljard (vier x € 250 miljoen van 2020-2023) een rijksbijdrage om onder voorwaarden betaalbare woningen te bouwen in schaarstegebieden, inclusief de financiering van de daarvoor nodige infrastructuur, het opvangen van de potentiële gevolgen van de stikstofuitspraak voor de woningbouw en het zorgdragen voor een kwalitatief goede leefomgeving. Schaarstegebieden zijn bijvoorbeeld de gebieden waar woondeals mee zijn gesloten.

Daarnaast wordt in de verhuurderheffing een structurele heffingsvermindering van € 100 miljoen per jaar voor tien jaar opgenomen om woningen te bouwen in regio's waar de druk op de woningmarkt het grootst is. Daarmee ontstaat meer financiële ruimte om te investeren in de nieuwbouw van huurwoningen. Eerder zijn in de zogenoemde woondeals al afspraken gemaakt met de woningmarktregio's met de grootste krapte om de woningbouw aan te jagen.

Voor de aanstaande bouw van tijdelijke woningen geldt een vrijstelling van de verhuurderheffing voor de komende 15 jaar. Hiervoor wordt de verhuurderheffing op andere woningen iets verhoogd.

Naast de woningbouwproductie richt het kabinet zich op het behouden van betaalbare woningen in de huurvoorraad en een betere verdeling van de bestaande voorraad. Als maatregel beperkt het kabinet onder meer het aandeel van de WOZ-waarde in het woningwaarderingstelsel.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

De aandacht van het kabinet is vooral gericht op gemeenten met druk op de woningmarkt.

Gemeenten in schaarstegebieden zullen baat hebben bij € 1 miljard woningbouwimpuls van het Rijk, die kunnen helpen om onrendabele woningbouwprojecten vlot te trekken en betaalbaar te houden/maken. Eerdere berekeningen gaven aan dat er honderden miljoenen euro's per jaar nodig zijn voor onrendabele toppen. Het is goed dat deze bedragen beschikbaar worden gesteld, maar dit geldt alleen voor gemeenten in schaarstegebieden.

Het tweede miljard is bedoeld voor woningcorporaties en verhuurders die betaalbare woningen bouwen in schaarstegebieden. De verhuurderheffing is nog steeds vele malen hoger dan dit miljard. Ook in eerdere jaren werden beperkte bedragen uit de verhuurderheffing ingezet in de sociale huursector. Het is positief dat het Rijk een begin maken van het terugploegen van de verhuurdersheffing in de sector. De WOZ-maatregel slaat vooral neer in die gemeenten waar de WOZ de laatste tijd sterk is gestegen of nog zal stijgen.

Gemeenten moeten opletten dat de bouw van tijdelijke woningen tussen 2020 en 2024 plaatsvindt en dat ze na 15 jaar worden verwijderd.

De opgave wonen en zorg is gebaat bij meer woningen omdat er op dit moment geen doorstroom mogelijk is wat belemmerend is voor de uitstroom uit instellingen, starters, spoedzoekers en statushouders. De plannen van het ministerie van BZK zijn een eerste stap, maar in de ogen van gemeenten nog onvoldoende. Hoewel het ministerie van BZK in de plannen refereert aan bijzondere doelgroepen ontbreekt een verbinding met zorg en begeleiding, en dus referenties aan plannen van het ministerie van VWS.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil met de nieuwe Omgevingswet inwoners en bedrijven activeren. Iedereen met een plan of belang kan aan de voorkant invloed hebben. Voor de Omgevingswet is 2020 een belangrijk jaar omdat de laatste wetgevingsproducten worden aangeboden aan het parlement, met als doel inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2021. Om overheden, burgers, bedrijfsleven op weg te helpen, intensiveert het kabinet in 2020 de uitleg en zal worden geoefend met de nieuwe werkwijze vanuit de Omgevingswet. Voor deze nieuwe manier van (samen)werken ontwikkelt het Rijk een nieuw digitaal instrumentarium. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is de informatiemotor en zorgt ervoor dat burgers, bedrijven en overheden toegang hebben tot een gebruikersvriendelijk loket om vergunningen aan te vragen, meldingen te doen en plannen te raadplegen in de fysieke leefomgeving. Voor de periode 2020-2025 wordt er in totaal € 22 miljoen toegevoegd aan de begroting van het ministerie van BZK voor de investeringsbijdrage van het Rijk voor de uitbouw van het Digitaal Stelsel Omgevingswet tot een totaal van € 50 miljoen. Daarnaast zal, in lijn met de afspraken uit het financieel akkoord een jaarlijkse uitname uit het Gemeentefonds worden gedaan voor de bijdrage aan het beheer van DSO-LV.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De rijksbijdrage betekent dat er serieus gewerkt gaat worden aan een DSO-LV dat bijdraagt aan een betere dienstverlening en effectievere instrumenten om de Omgevingswet uit te voeren. De uitname uit het Gemeentefonds is geen bijdrage van de VNG, zoals in de Miljoenennota staat, maar van het collectief van gemeenten. Het gaat nu om € 18 miljoen per jaar. Dat is 70% van de totale beheerkosten, zoals afgesproken in het financieel akkoord en uitgewerkt in de beheerovereenkomst. De bijdragen van rijkspartijen, provincies en waterschappen aan de dekking van de beheerkosten wordt overigens niet via de begroting verrekend, maar via aparte facturering. Een investering van

€ 50 miljoen betekent dat een uitgebreid digitaal stelsel dat overheden ontzorgt bij de uitvoering van de Omgevingswet (scenario 3 uit het bestuursakkoord) dichterbij komt en geen genoegen wordt genomen met het huidige niveau van dienstverlening. Het effect is echter ook dat op termijn de kosten voor het structurele beheer zullen toenemen. Voor de kostenbeheersing is afgesproken dat de koepels samen met het Rijk businesscases maken en duidelijke go/no go-momenten worden ingebouwd voor de uitvoeringsstappen van het digitale stelsel. In het bestuurlijk overleg tussen het Rijk en de koepels wordt dan op basis van de businesscases bepaald welke ontwikkelstappen worden gezet.

Informatieveiligheid

Wat wil het kabinet?

De systemen van de overheid moeten veilig en betrouwbaar zijn. Daarom is het van belang dat overheden zorgen dat hun systemen en processen veilig zijn en dat de onlinecommunicatie met burgers en ondernemers op een veilige manier verloopt. Het ministerie van BZK onderschrijft een adequaat informatiebeveiligingsbeleid. Hiervoor continueert het ministerie onder andere de overheidsbrede i-bewustzijnsaanpak en het interbestuurlijk ondersteuningsprogramma voor de implementatie van de overheidsbrede Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Bovendien wordt er een verdere impuls gegeven aan het overheidsbreed oefenen met cyberincidenten. Er komt een aantal nieuwe City Deals o.a. op het gebied van cyber security.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten worden ondersteund bij de implementatie van de BIO door de Informatiebeveiligingsdienst (IBD). Voortbouwend op de financiële steun van het ministerie voor lokale cyberoefeningen (door ons in ontwikkeling en begin 2020 beschikbaar) is het van belang om als gemeente aansluiting te zoeken bij overheidsbrede oefeningen. De city deals op het gebied van cyber security bieden grote gemeenten de ruimte om te experimenteren en de verbinding te zoeken met netwerkpartners in hun aanpak van lokale digitale veiligheid.

Data en (open) overheidsinformatie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft met NL DIGITAAL: Data Agenda Overheid haar ambitie op het gebied van datagebruik door de overheid met concrete acties uiteengezet. Dit gaat om het bevorderen van (de kwaliteit van) open data, verantwoord (her)gebruik van (open) data en meer datagedreven werken. O.a. worden transparante overheidsalgoritmen beoogd waarop effectief toezicht wordt gehouden. BZK organiseert de maatschappelijke dialoog over de impact van nieuwe technologie op publieke waarden en grondrechten. Het ministerie laat onderzoek doen naar kunstmatige intelligentie, gedragsbeïnvloedende technologie en algoritmen. Onderzocht wordt wat technisch kan, wat juridisch mag en wat ethisch verantwoord is.

In 2019 is de voorbereiding gestart van de implementatie van de Wet open overheid (Woo), die in 2021 van kracht moet worden. Met uitvoeringstoetsen wordt nagegaan wat de impact van de Woo zal zijn. De minister verwacht de Tweede Kamer dit najaar te kunnen informeren over de uitkomsten van de toetsen en het overleg met VNG en IPO over compensatie. Er wordt een Meerjarenplan opgesteld om de informatiehuishouding te verbeteren. UBR/KOOP ontwikkelt het Platform voor Overheidsinformatie (PLOOI) dat dient om digitale documenten als open data beschikbaar te stellen en duurzaam te beheren. Proeftuinen worden ondersteund.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

De Data Agenda draagt bij aan het datagedreven werken door gemeenten. Overheidsorganisaties worden ondersteund door het Leer- en Expertisepunt Datagedreven werken (LED). Koplopers kunnen onderling kennis uitwisselen in het Pioniersnetwerk Open Overheid. ICTU zal een transparantielab opzetten om te onderzoeken hoe technische transparantie kan worden vormgegeven. Wij ontvangen een bijdrage om met gemeenten en CBS te werken aan het verder ontwikkelen, bestendigen en opschalen van dataoplossingen op het gebied van armoede, schulden en ondernijning. Door de

Data Agenda worden onder meer groepen in de samenleving meer bewust over de gevolgen van de digitalisering.

In 2020 komt er duidelijkheid over de kosten van de Woo en compensatie daarvan. Gemeenten zullen ook gebruik kunnen maken van PLOOI voor het actief openbaar maken van documenten. Gemeenten kunnen zich voorbereiden op de Woo door deel te nemen aan proeftuinen en stappen te nemen om de informatiehuishouding op orde te brengen.

Digitale inclusie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil een inclusieve digitale samenleving die toegankelijk en begrijpelijk is voor iedereen. Daarom zorgt het kabinet ervoor dat de dienstverlening vanuit de overheid beter aansluit op de situatie, wensen en behoeften van mensen. Met de campagne 'Direct Duidelijk' wil het kabinet ervoor zorgen dat overheidsorganisaties begrijpelijk communiceren. De pilot informatiepunt Digitale Overheid voor mensen die moeite hebben met de digitale dienstverlening van de overheid, wordt verder uitgerold. Voor mensen die vastlopen worden maatwerkoplossingen gezocht via experimenten en city deals.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het beleid biedt mogelijkheden aan burgers die minder digitaal vaardig zijn gebruik te maken van de digitale overheid. Hierdoor sluit de gemeentelijke digitale dienstverlening beter aan. Informatiepunten Digitale Overheid worden gefaseerd ingericht in lokale bibliotheken. Logius biedt steun bij de implementatie van het Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid (richtlijn voor toegankelijkheid websites voor mensen met een beperking). Gemeenten worden via kennisuitwisseling ondersteund op begrijpelijk communiceren vanuit de campagne Direct Duidelijk.

Dienstverlening en uitvoering

Wat wil het kabinet?

Het kabinet vindt dat de dienstverlening van de overheid veel hoger op de agenda moet. uitvoeringsorganisaties zoals de Belastingdienst en het UWV zijn het gezicht van de overheid. Daar komen mensen de overheid tegen en mogen zij verwachten goed te worden geholpen. De oorzaken van de huidige problemen zijn divers: verouderde ICT, personeelstekorten en te veel te gedetailleerd beleid, waardoor de uitvoering te ingewikkeld wordt. Medewerkers van uitvoeringsorganisaties staan hierdoor soms voor een onmogelijke opgave en de menselijke maat verdwijnt uit het zicht. De structurele verbeteringen die nodig zijn, vragen tijd en een samenhangende aanpak, waarvoor de regering voorstellen zal doen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn ook een belangrijke overheidsdienstverlener. Daarin zijn zij vaak het gezicht naar burgers in ketendienstverlening samen met de uitvoeringsorganisaties. De genoemde problemen bij deze uitvoeringsorganisaties spelen net zo goed bij gemeenten.

We willen de arbeidsmarkt en sociale zekerheid verbeteren, maar dat kan alleen als maatregelen ook uitvoerbaar zijn voor gemeenten en uitvoeringsorganisaties. Dat vraagt om een gezamenlijke aanpak waarin gemeenten en uitvoeringsorganisaties samen tot voorstellen komen om structurele verbeteringen door te voeren. Daarbij brengen wij nadrukkelijk de principes van de common ground in.

Digitale dienstverlening

Wat wil het kabinet?

De minister van BZK is verantwoordelijk voor het bevorderen van een adequate digitale overheidsdienstverlening, waarbij het belangrijkste doel is dat de dienstverlening toegankelijk is voor iedereen. Kennisuitwisseling tussen overheden wordt gestimuleerd via de overheidsbrede kenniscommunity Gebruiker Centraal.

Door het ministerie van AZ worden, in samenwerking met andere overheidspartijen, stappen gezet om de dienstverlening vanuit de overheid rondom levensgebeurtenissen te verbeteren. Met experimenten wordt gewerkt aan gemeenschappelijke uitgangspunten en afspraken voor een "interactiestrategie".

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten kunnen kennis uitwisselen over servicegerichte dienstverlening via Gebruiker Centraal. Dit kan onder meer met ontwerpprincipes, een manifest voor bestuurders, een kennisbank over beeldtaal in brieven, de 'serious game' Optimaal Digitaal en het NL Design System.

Wij werken samen met het ministerie van AZ om afspraken te maken rondom generieke teksten voor gemeenten die centraal ontsloten kunnen worden. Dit zou ook in het kader van de Single Digital Gateway (een toegangspoort tot Europa) tot voordelen voor gemeenten kunnen leiden. Met het ministerie van BZK werken we samen rond het programma 'Aan de slag met de Interactiestrategie', waarbij gemeenten ook worden ondersteund in het ontwikkelen en verbeteren van hun kanaalstrategie.

Gemeenschappelijke Digitale Infrastructuur

Wat wil het kabinet?

De Investeringspost digitale overheid (€ 57 miljoen) is bestemd voor gezamenlijke doorontwikkeling en innovatie van de digitale overheid, waaronder de generieke digitale (basis)infrastructuur (GDI). De bestemming van de Investeringspost wordt afgestemd in de governance van de digitale overheid en wordt opgenomen in de Investeringsagenda Digitale Overheid. Hierbij zijn NL DIGIbeter en het Programmaplan Basisinfrastructuur leidend. Om innovatie te stimuleren, is een meerjarig budget gereserveerd voor het interbestuurlijk aanpakken van maatschappelijke uitdagingen. Hiermee worden partijen in de gelegenheid gesteld om gezamenlijk tot nieuwe, creatieve oplossingen te komen. Hiertoe wordt een virtueel innovatieplatform ontwikkeld.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Het ministerie van BZK ondersteunt ons bij de ontwikkeling van de Common Ground. Hiermee zal uitwisseling van gegevens binnen en tussen gemeenten en het gebruik van brondata in dienstverleningsprocessen worden vereenvoudigd. Wij ontvangen ook een subsidie voor het project Haal Centraal. Dit is een gezamenlijk initiatief van gemeenten en uitvoeringsorganisaties om gegevens uit de basisregistraties te halen met gestandaardiseerde application programming interfaces (API's). Dit maakt aansluiting op de basisregistraties eenvoudiger. Wij gaan ervan uit dat een deel van de nieuwe investeringsvoorstellen in 2020 aan gemeenten ten goede komen.

eID en Wet Digitale Overheid

Wat wil het kabinet?

In 2020 start met de implementatie van de Wet digitale overheid (WDO). Dit betreft onder meer het ontsluiten van inlogmiddelen en voorzieningen die nodig zijn voor toegang tot de digitale overheid. Het eID-stelsel dient betrouwbaar, toegankelijk, veilig en gebruiksvriendelijk te zijn waarbij de eindgebruiker centraal staat. Het ministerie van BZK richt het toezicht op de inlogmiddelen en fraude- en misbruikbestrijding verder in. Het programma Machtigen biedt een oplossing voor mensen die niet zelf kunnen communiceren met de overheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn betrokken bij de ontwikkeling van het digitaal stelsel, digitale identiteit en machtigen. Hiervoor starten in 2020 verschillende experimenten. Het is nog niet duidelijk wat de impact van het ontsluiten van toegelaten inlogmiddelen en voorzieningen is op de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering. Deze impact zal in 2020 moeten worden getoetst. Dat geldt ook voor de oplossing voor machtigen, die toepasbaar moet zijn voor het divers aanbod van gemeentelijke producten en diensten. Wij zullen zitting hebben in het toetsingspanel van de WDO. Daarnaast zullen wij met het ministerie van BZK afspraken maken over het in kaart brengen van de gevolgen van de WDO voor gemeenten. Dit gebeurt met uitvoeringstoetsen.

Stelsel van basisregistraties

Wat wil het kabinet?

De minister van BZK werkt in 2020 een toekomstbeeld uit voor het stelsel van basisregistraties. Het doel is de dienstverlening van de overheid te verbeteren en burgers de mogelijkheid te bieden hun eigen gegevens uit de basisregistraties te delen met organisaties buiten de overheid. Het verplicht gebruik van de basisregistraties wordt gestimuleerd en belemmeringen voor het gebruik worden weggenomen. Daarnaast worden de basisregistraties met een locatiecomponent meer in samenhang doorontwikkeld. Met een subsidie aan VNG en enkele gemeenten wordt beproefd hoe de ontsluiting van informatie uit de basisregistraties in de toekomst via nieuwe technieken plaats kan vinden.

Wat betekent dit voor gemeenten

Gemeenten hebben baat bij een goed functionerend stelsel van basisregistraties, omdat die de basis vormt voor de gemeentelijke dienstverlening. Hoe vaker de basisregistraties gebruikt worden, hoe meer de kwaliteit toeneemt o.a. dankzij terugmeldingen. Gemeenten gebruiken alle basisregistraties bij de uitvoering van taken en hebben baat bij dat de samenhang en kwaliteit verbetert. Aanvullend profiteren gemeenten voor die basisregistraties waar ze de taak hebben om de informatie up to date te houden. Gemeenten gaan als bronhouder met het ministerie van BZK in gesprek over het toekomstbeeld van het stelsel van basisregistraties.

BRP en reisdocumenten

Wat wil het kabinet?

Mensen, bedrijven en overheidsorganisaties moeten erop kunnen vertrouwen dat de gegevens juist zijn. Dit borgt de overheid bijvoorbeeld door de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit structureel in te gaan zetten. Om dit mogelijk te maken wordt de wet BRP aangepast. Daarnaast verbetert het Rijk het aanvraag- en uitgifteproces voor paspoorten en identiteitskaarten in het programma Verbetering Reisdocumentenstelsel. Voor de BRP wordt gewerkt aan uitgesteld onderhoud door het stopzetten van de operatie BRP.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De aanpassing van de wet BRP is noodzakelijk omdat het project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) in beheer wordt genomen door de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens. Daarbij zal voor gemeenten de huidige vrijwillige deelname aan LAA worden omgezet in een verplichting. Over de wijze waarop de verplichting wordt vormgegeven vindt overleg met ons plaats.

We zijn nauw betrokken bij het programma Verbetering Reisdocumentenstelsel, en participeren in de hiervoor ingerichte overleggrema. Onze architecten worden geconsulteerd en om de gevolgen voor gemeenten inzichtelijk te maken wordt een impactanalyse uitgevoerd.

Voor de BRP wordt geïnvesteerd in het huidige stelsel. Sinds eind 2018 werken we nauw samen met het ministerie van BZK om te komen tot een visie voor een nieuwe BRP. Uit de health check, uitgevoerd in 2018, blijkt dat de huidige GBA-V nog 5 tot 7 jaar kan worden gebruikt. Om ook de

dienstverlening door gemeenten aan inwoners en ondernemers te kunnen optimaliseren, zijn een groot aantal gemeentelijke wensen geïnventariseerd en is geconstateerd dat tijdige vernieuwing van de BRP absoluut noodzakelijk is.

Basisregistratie ondergrond

Wat wil het kabinet?

De minister van BZK heeft een regisserende rol bij de geo-informatie in Nederland. In dit kader draagt het ministerie zorg voor de initiële ontwikkeling van de Basisregistratie Ondergrond (BRO). Om deze basisregistratie te realiseren worden opdrachten gegeven voor het beheer en ontwikkeling van de landelijke voorzieningen en standaarden aan onder andere ICTU, Kadaster, Geonovum en TNO.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn als bronhouder en (verplichte) afnemer direct betrokken bij de ontwikkeling van deze basisregistratie. Wij hebben een impactanalyse uitgevoerd naar de gevolgen van de BRO voor haar leden en deze gepubliceerd op onze website. Deze analyse geeft naast de inhoudelijke impact en concrete handvatten voor gemeenten ook aanbevelingen aan het ministerie van BZK. Deze aanbevelingen hebben geleid tot diverse aanpassingen van de informatievoorziening en ondersteuning voor de gemeentelijke bronhouders. De invoering van de registratieobjecten van de BRO is opgedeeld in vier tranches, waarbij tranche 2 op 1 januari 2020 in werking treedt.

Regie op gegevens

Wat wil het kabinet?

Zoals aangekondigd in de kamerbrief Regie op Gegevens worden er stappen gezet zodat burgers hun gegevens kunnen delen met organisaties buiten de overheid. Hiervoor worden (wettelijke) kaders ontwikkeld binnen het programma Regie op Gegevens en de beleidsinzet op enkele terreinen vergroot. Daarnaast worden de mogelijkheden uitgebreid voor inzage, correctie en delen van gegevens door burgers.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij zijn nauw betrokken bij de beleidsontwikkelingen rond Regie op Gegevens. Voor het delen van gegevens met private partijen is een juridisch kader noodzakelijk, waarbij aspecten als veilig delen en dataminimalisatie centraal staan. We voeren samen met gemeenten pilots uit voor de toepassing van het delen van gegevens (voor bijv. schuldhulpverlening) of op welke wijze de inzage op een gestandaardiseerde wijze kan worden vormgegeven (bijv. de 'blauwe knop'). Zowel de experimenten als de totstandkoming van duidelijke beleidskaders moeten leiden tot een verbeterde informatiepositie van de burger.

Teneinde te kunnen voldoen aan verzoeken van burgers betreffende welke gegevens over hem/haar zijn verstrekt zal het nodig zijn systeemaanpassingen door te voeren. Niet alleen voor de binnen de domeinen gebruikte systemen maar ook voor gegevensmagazijnen, distributie- of zaaksystemen die binnengemeentelijk worden gebruikt. De omvang van de aanpassingen moet nog eerst bepaald worden via een impactanalyse.

3 Justitie en Veiligheid

Rechtspleging: digitalisering rechtspraak

Wat wil het kabinet?

De Nederlandse rechtspraak staat hoog aangeschreven, maar het functioneren van de rechtspraak staat onder flinke druk. Het vergroten van de digitale toegankelijkheid van bestuursrecht en civiel recht blijft een hoge prioriteit. Via uitvoering van het Basisplan digitale toegankelijkheid zorgt de Rechtspraak ervoor dat procespartijen berichten en stukken digitaal met de Rechtspraak kunnen uitwisselen. Nieuwe investeringen stellen de rechtspraak in staat om in 2020 te starten met de daadwerkelijke digitalisering van zaakstromen in het civiele recht en het bestuursrecht.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wanneer het digitaal procederen in het bestuursrecht en het civiele recht voor gemeenten zal gaan spelen is op dit moment nog niet bekend. De uitvoering van het Basisplan voor digitalisering van de rechtspraak vraagt om een aanpassing van de werkwijze van gemeenten wanneer zij procederen. Hoe groot de impact hiervan op de gemeentelijke bedrijfsvoering zal zijn is evenmin bekend,.

Digitale veiligheid: Cybercrime en cybersecurity

Wat wil het kabinet?

Er is sprake van een permanente digitale dreiging. De weerbaarheid loopt hier soms op achter. Vrijwel alle vitale processen en diensten in onze samenleving zijn afhankelijk van ICT en analoge alternatieven zijn nagenoeg verdwenen. Met de Nationale Cyber Security Agenda (NCSA) wil het kabinet de komende jaren daarom vooral investeren in de digitale weerbaarheid van Nederland.

In 2020 is € 95 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van de NCSA. De politie ontvangt daar bovenop € 13,8 miljoen extra op het gebied van digitalisering en cybercrime. € 4 miljoen, oplopend tot € 6 miljoen per jaar voor cybersecurity worden binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) vanaf 2019 structureel ingezet voor extra personeel. Zo wordt in 2020 bijvoorbeeld verder invulling gegeven aan een landelijk dekkend stelsel op het gebied van cybersecurity. De politie krijgt extra middelen voor de aanpak van cybercrime. Ook op andere gebieden wordt fors geïnvesteerd, met name in preventie, versterking van de opsporing, ondersteuning van slachtoffers en wetenschappelijk onderzoek.

Op het terrein van risico- en crisisbeheersing worden bestaande plannen geactualiseerd en aangepast, onder meer die voor ICT-incidenten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Door de verregaande verwevenheid van de digitale en fysieke wereld is het risico op digitale ontwrichting groter. Dit heeft in toenemende mate impact op de samenleving. De investeringen van het kabinet hebben geen directe financiële impact op gemeenten. Wel geven deze mogelijkheden om in partnerschap verder te werken aan een handelingsperspectief voor digitale veiligheid op gemeentenniveau. Om de digitale weerbaarheid te vergroten is oefenen met crisisincidenten waarin cyber een plek krijgt ook voor gemeenten een goede ontwikkeling.

De investeringen in cybersecurity laten zich niet direct vertalen naar een gemeentelijk effect. De Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD) is als onderdeel van VNG betrokken als netwerkpartner. Wij verwelkomen de grotere aandacht voor cybercrime. Gemeenten krijgen op steeds meer gebieden te maken met criminaliteit en openbare ordeproblemen met een digitale component en er is behoefte aan een integrale aanpak. Gemeenten hebben behoeften aan ondersteuning bij het ontwikkelen van een ander handelingsperspectief. De investeringen van het kabinet geven nieuwe mogelijkheden om dat in partnerschap te doen.

Ondermijning

Wat wil het kabinet?

In het regeerakkoord is de ondermijnende criminaliteit aangewezen als een ernstige dreiging voor de samenleving die meer urgentie en een steviger aanpak van de overheid vereist. Het kabinet wil de aanpak van ondermijning in 2020 verder versterken met preventieve en repressieve maatregelen:

Informatie-uitwisseling

De integrale intelligencepositie krijgt een forse impuls en regio's en landelijke diensten voeren integrale versterkingsplannen uit. Het wetsvoorstel Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden maakt het delen van informatie in samenwerkingsverbanden makkelijker.

Internationale samenwerking

Ondermijnende criminaliteit is niet gebonden aan landgrenzen: de internationale samenwerking met grenslanden, Europese partners en met bron- en transitlanden wordt verstevigd.

Integrale aanpak

Er komt een bevoegdheid voor burgemeesters om woningen te sluiten na beschieting of als er vuurwapens aangetroffen zijn. Er komt wetgeving gericht op het ontnemen van crimineel vermogen. Ook worden samen met het ministerie van Financiën extra maatregelen getroffen om witwassen tegen te gaan. Verder komen er verboden op groepen van nieuwe psychoactieve stoffen en op invoer en bezit van bepaalde grondstoffen die worden gebruikt bij de drugsproductie.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Informatie-uitwisseling is cruciaal voor de aanpak van ondermijning. Het is van groot belang dat het wetsvoorstel Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden nu snel naar de Tweede Kamer gaat. Daarnaast blijven we de minister vragen om betere juridische mogelijkheden voor informatie-uitwisseling binnen gemeenten.

De bevoegdheid voor burgemeesters om woningen te sluiten na beschieting of aantreffen vuurwapens is een gewenste en passende aanvulling op de bestaande sluitingsbevoegdheden. Het is goed dat er meer wettelijke mogelijkheden en inzet komt om criminelen te treffen in hun financiën. Richting de toekomst is het vooral van belang te bezien of en hoe we ontnomen crimineel geld in kunnen zetten voor de structurele financiering van de aanpak van ondermijning.

Politie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet investeert € 291 miljoen structureel in de politie. Dit is bedoeld voor uitbreiding en flexibilisering van de politie, innovatie, werkomgeving en toe- en uitrusting van politiemensen. Voor de jaren 2019-2021 zijn incidenteel extra middelen vrijgemaakt. Bij de operationele onderdelen wordt zo gericht ingespeeld op de negatieve effecten van de uitstroom van ervaren personeel. Het kabinet doet extra investeringen in de gebiedsgebonden politiezorg (€ 9,9 miljoen), dienst speciale interventie (DSI) (€ 70,3 miljoen), teams verkeer (€ 49,4 miljoen), digitalisering en cybercrime (€ 13,8 miljoen). Verder is budget beschikbaar gesteld voor de verbreding en verdieping van de aanpak van cybercrime. Daarnaast wordt geïnvesteerd in het versterken van de uitrusting ten behoeve van politieoperaties op straat en in de eigen cybersecurity van de politie. Het overkoepelende doel van deze extra middelen is dat de politieorganisatie meer ruimte krijgt om aan te sluiten op de wensen en behoeften.

Het afgelopen jaar is gewerkt aan een nieuwe Veiligheidsagenda voor de periode 2019-2022. De minister heeft in overleg met de gezagen de onderwerpen bepaald die in de veiligheidsagenda een plaats hebben gekregen. Op onderwerpen zijn landelijke kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen geformuleerd: ondermijning, mensenhandel, cybercrime en online seksueel misbruik en executie. Daarnaast is een aantal onderwerpen benoemd waarop geen landelijke beleidsdoelstellingen zijn geformuleerd, maar die wel aandacht behoeven. Het is aan het gezag om aan deze onderwerpen invulling te geven. Het gaat om bestrijding van terrorisme en extremisme, high impact

crimes en mobiel banditisme, kindermishandeling en huiselijk geweld, en personen met verward gedrag.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De investeringen leiden tot uitbreiding van de politiecapaciteit met 1.111 fte. Dat is hoognodig, omdat er in sommige delen van het land en bij sommige belangrijke expertises, sprake is van serieuze personeelsproblemen. De organisatorische maatregelen zouden er toe moeten leiden dat de politie haar inzet en dienstverlening op regionaal en lokaal niveau beter kan laten aansluiten op de daar voorkomende problemen en wensen. Er komt meer inzet op prioriteiten van de landelijke veiligheidsagenda 2019-2022.

Toch is fors meer nodig om de politie op een adequaat niveau haar werk voor de samenleving te laten doen. De regioburgemeesters en wij blijven in gesprek met politie en de minister om ervoor te zorgen dat de (al eerder aangekondigde) kanteling van de politieorganisatie daadwerkelijk vorm krijgt. De politie werkt lokaal en moet de ruimte hebben om lokaal ook dat te doen wat nodig is, onder gezag van burgemeester en Openbaar Ministerie (OM).

Gesloten coffeeshopketen

Wat wil het kabinet?

De wet- en regelgeving rond het experiment met de gesloten coffeeshopketen treedt naar verwachting op 1 januari 2020 in werking. Dan kunnen de telers van gelegaliseerde cannabis geselecteerd worden voor het leveren van cannabis aan de coffeeshops in de deelnemende gemeenten. In deze fase bereiden ook de deelnemende gemeenten, coffeeshops, onderzoekers en toezichthouders zich voor op de daadwerkelijke uitvoering van het experiment. Het experiment begint pas als de minister voor Medische Zorg en Sport en de minister van Justitie en Veiligheid concluderen dat de deelnemende telers en andere partijen daar klaar voor zijn.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het experiment moet waardevolle informatie opleveren over de gevolgen van het instellen van een gesloten coffeeshopketen. Hierbij wordt legaal cannabis geproduceerd en geleverd aan coffeeshops in deelnemende gemeenten. In augustus 2019 heeft de commissie Knottnerus de ministers geadviseerd over welke geïnteresseerde gemeenten deel zouden moeten nemen aan het experiment. Het gaat om tien genomineerde gemeenten. Wij hebben gedurende het hele traject inbreng geleverd bij Rijk en Tweede Kamer over hoe het experiment zou moeten worden vorm gegeven.

Het is van belang om te benadrukken dat het experiment geen project is van de individueel deelnemende gemeenten, maar een project voor álle gemeenten om van te leren. In de wet is bepaald dat het aantal deelnemende gemeenten tussen de zes en tien zal liggen. Nu het project relatief kleinschalig blijft, zullen ook de verwachte uitkomsten kleinschalig zijn. Het zal moeten blijken of het mogelijk is een gesloten coffeeshopketen op te zetten. Om uitspraken te doen over de effecten op de georganiseerde criminaliteit of op de volksgezondheid zal een grootschaliger project nodig zijn. Wat bij de verdere uitwerking in 2020 nog open staat is hoe rollen/verantwoordelijkheden rond toezicht en handhaving moeten worden geregeld en op welke wijze de ministeries van VWS en van JenV gemeenten tegemoet gaan komen in extra kosten.

Contraterrorisme en de bestrijding van radicalisering

Wat wil het kabinet?

Voor contraterrorisme stelt het kabinet € 13 miljoen extra per jaar beschikbaar. Dit wordt gebruikt om naast bestaande maatregelen ook de voor- én de achterkant van de aanpak verder te versterken.

Naast de jihadistische dreiging moet rekening gehouden worden met geweld uit rechts- of links-extremistische hoek.

In 2020 richt de rijksoverheid zich op het signaleren van dreigingen, het vrijdelen van aanslagen, het beschermen van personen en objecten – zowel fysiek als online – en preparatie op terroristisch geweld.

Enkele concrete acties voor 2020 zijn:

- preventie van radicalisering in samenwerking met de ministeries van SZW, OCW en VWS
- de evaluatie van de Rijkswet op het Nederlandschap en de Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding
- interventies ten aanzien van de-radicalisering en re-integratie vanwege de eventuele terugkeer van strijders (en hun kinderen) uit ISIS-gebied maar ook om “home grown” radicalisering in Nederland tegen te gaan

Daarnaast wil het kabinet de rechtstaat weerbaarder maken tegen antidemocratische krachten. Ze vergroot daarvoor bijvoorbeeld de slagkracht van de bestaande privaatrechtelijke mogelijkheid om organisaties te verbieden. Ook wordt gewerkt aan een wettelijke verplichting om geldstromen van wezenlijke omvang naar maatschappelijke organisaties inzichtelijk te maken. Van deze geldstromen kan immers onwenselijke invloed uitgaan die antidemocratisch, anti-integratief en onverdraagzaam gedrag tot gevolg kan hebben. Het wetsvoorstel hiervoor is in consultatie gebracht.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De rijksoverheid zal verder investeren in de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs, welzijns- en zorgpartners en de justitiële ketenpartners. Er komt meer aandacht voor radicalisering met een extremistische achtergrond. De aangekondigde wetsvoorstellen zullen het handelingsperspectief van gemeenten vergroten. De evaluatie van de Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding vraagt bijzondere aandacht, ook van ons, vanwege de relatie met de positie van de burgemeester in het openbaar bestuur. De burgemeester is bijvoorbeeld niet alleen verantwoordelijk voor handhaving van de openbare orde en bijdragen aan de staatsveiligheid. Hij heeft ook een verbindende rol in de lokale gemeenschap en dient de constitutionele rechtsorde te bewaken voor alle inwoners van de gemeente. Nationaal beleid kan het gemakkelijker maken om lokaal tot goede afwegingen te komen. Het kan ook juist een hinderpaal zijn. Veel zal afhangen van de concrete uitwerking van de wetgeving.

Prostitutie en seksuele misdrijven

Wat wil het kabinet?

In 2020 komt er een wetsvoorstel dat alle vormen van prostitutie vergunningplichtig maakt, zowel seksbedrijven als zelfstandig werkende prostituees. Het uit winstbejag faciliteren van onvergunde prostitutie wordt strafbaar. Om de maatschappelijke positie van sekswerkers bij te staan wordt de belangenvereniging van prostituees ondersteund. Ook komt er een wettelijke grondslag voor anonieme en laagdrempelige prostitutiegezondheidszorg. Verder start een pilot met een systeem waarmee sekswerkers elkaar kunnen waarschuwen voor gewelddadige klanten. Tot slot kunnen sekswerkers die de prostitutie willen verlaten daarbij worden begeleid vanuit uitstapprogramma's die in het gehele land beschikbaar zijn.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het wetsvoorstel dat in voorbereiding is wil meer landelijke uniformiteit tot stand te brengen voor alle sectoren in de prostitutiebranche. Om ongewenste verplaatsingen van prostitutie naar minder zichtbare delen van de sector te voorkomen, worden alle vormen van bedrijfsmatige seksuele dienstverlening, waaronder ook escort en zelfstandig werkende prostituees, vergunningplichtig. Het pooiverbod is een lang gekoesterde wens van gemeenten. Er komt een landelijk register van prostitutievergunningen en een van vergunningen voor prostitutiebedrijven.

De opgestelde Regeling uitstapprogramma's prostituees III biedt gemeentelijke overheden en maatschappelijke organisaties de mogelijkheid van maximaal vier jaar subsidie voor het ontwikkelen, uitvoeren en uitbreiden van uitstapprogramma's.

Veel van deze punten kunnen op de steun van gemeenten rekenen, maar het wetgevingstraject verloopt uiterst moeizaam. Bij de rijksbegroting van 2008 kondigde het kabinet voor het eerst aan dat een kaderwet prostitutie werd voorbereid. De moeizame voortgang is onder meer te wijten aan het feit dat er in het veld grote twijfels waren over de handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid van voorgestelde bepalingen. We hopen dat het kabinet in 2020 daadwerkelijk een adequaat wetsvoorstel presenteert.

Mensenhandel

Wat wil het kabinet?

In 2020 blijft het kabinet prioriteit geven aan de aanpak van mensenhandel. Eind 2018 is het interdepartementale programma Samen tegen mensenhandel gepresenteerd. Hier zijn talloze maatregelen aangekondigd om de integrale aanpak van seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting een stevige impuls te geven. De uitvoering van deze agenda wordt voortgezet. Actielijn 4 van het programma sluit aan op de afspraken uit het Interbestuurlijk Programma (IBP) over de aanpak van mensenhandel in gemeenten.

Om gemeenten te ondersteunen financiert het rijk onder meer een projectleider bij de VNG. Ook in de veiligheidsagenda 2019-2022 krijgt mensenhandel prioriteit.

Voor de opvang van slachtoffers mensenhandel komt € 1 miljoen structureel beschikbaar. Dit is in aanvulling op € 1 miljoen die in de meicirculaire 2019 aan gemeenten is toegekend.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In 2022 moeten alle gemeenten duidelijk beleid hebben ontwikkeld en geborgd voor de aanpak van mensenhandel. Ook moet er een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatie zijn en werkende afspraken tussen de zorg- en de veiligheidsketen. Gemeenten kunnen een beroep doen op de projectleider bij de VNG, vooralsnog tot december 2020.

De middelen voor opvang zijn bestemd voor opvang van slachtoffers met complexe problematiek. Sinds juli 2019 realiseren Blijf Groep, Fier!, Hvo Querido en Kadera in totaal 36 landelijk toegankelijke opvangplaatsen voor deze slachtoffers. De ontvangende gemeenten zijn Almere, Alkmaar, Amsterdam, Enschede, Rotterdam en Zwolle. Wij hebben het proces gefaciliteerd om tot een keuze van de aanbieders te komen.

Samenwerking zorg, welzijn, veiligheid en strafrecht

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet in op het versterken van de goede samenwerking tussen zorg, welzijn, veiligheid en straf. Dat is een rode draad die zichtbaar is in de versterking van de aanpak van mensenhandel, het doorgaan met het ontwikkelen van een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag, terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling, preventie van radicalisering, terugdringen van recidive. Enkele concrete projecten: JenV zal in het kader van de uitvoering van de werkagenda multiproblematiek en het Bestuurlijke Ketenberaad multiproblematiek in 2020 in 10 gemeenten werken aan verbetering van de bestaande aanpak. Gekeken wordt of er nieuwe interventies nodig zijn en of inrichting van een landelijk escalatieteam toegevoegde waarde heeft. Eind 2020 is er een risico-inventarisatie instrument beschikbaar in het zorg- en veiligheidsdomein. Daarnaast wordt de persoonsgerichte aanpak in 2020 verder ontwikkeld. Zorg en Veiligheidshuizen worden gestimuleerd om een topX-aanpak te ontwikkelen. JenV investeert ook in informatiedeling tussen diverse domeinen (straf-zorg-sociaal domein) en de ontwikkeling van nieuwe interventies.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er komen meer financiële en praktische ondersteuningsmogelijkheden voor gemeenten om de samenwerking tussen zorg en veiligheid te verbeteren. Er zal in 2020 meer aandacht komen voor het ontwikkelen van een persoonsgerichte aanpak voor personen met een ernstige psychische aandoening en een veiligheidsrisico. Dat geldt ook voor personen en huishoudens met multiproblematiek die soms

ook met Justitie in aanraking komen. Verder worden in 2020 stappen gezet om de mogelijkheden voor informatiedeling te vergroten. De diverse programma's en landelijke initiatieven moeten leiden tot verbeteringen in de uitvoering. Er ligt wel een grote uitdaging om meer samenhang aan te brengen tussen de vele landelijke initiatieven. Er is sprake van aanzienlijke verkokering.

Re-integratie ex-gedetineerden

Wat wil het kabinet?

In 2020 treft JenV voorbereidingen voor de inwerkingtreding van het wetsvoorstel straffen en beschermen. De detentie komt meer in het teken te staan van een veilige terugkeer; gedetineerden moeten werken aan persoonlijke gedrags- en re-integratiedoelen. Waar nodig worden zij daarbij ondersteund. Vrijheden gericht op de re-integratie moeten worden verdiend, goed gedrag wordt beloond en slecht gedrag bestraft. Voor een goede re-integratie is ook de inzet van de reclassering en de gemeenten onmisbaar. Het in 2019 vastgestelde bestuurlijk akkoord «Kansen bieden voor re-integratie» wordt in 2020 door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), reclassering en gemeenten verder opgepakt en gemonitord. Hierbij is ook aandacht voor informatie-uitwisseling. In het wetsvoorstel Straffen en Beschermen wordt een grondslag voor het delen van dit soort informatie geregeld,

Daarnaast investeert het kabinet verder in maatregelen die er voor moeten zorgen dat te allen tijde zicht is op veiligheidsrisico's van gedetineerden die zijn veroordeeld voor ernstige gewelds- en zedendelicten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gevangenisstraffen moeten niet alleen een straffend karakter hebben, maar er ook aan bijdragen dat een gedetineerde niet opnieuw de fout in gaat. Daarom zijn betere informatie-uitwisseling en actieve voorbereiding op terugkeer in de samenleving vanaf dag één belangrijke onderdelen van het akkoord. Om ervoor te zorgen dat een gedetineerde ook na detentie voortgang boekt, worden gemeenten en reclassering vanaf het begin van de detentie betrokken. Reclassering en gemeente stellen samen met een casemanager van de gevangenis en de gedetineerde een persoonsgericht re-integratieplan op. Bij het in werking treden van het wetsvoorstel Straffen en Beschermen zal de informatie-uitwisseling tussen DJI, reclassering en gemeenten moeten verbeteren. Zo kan een betere inschatting worden gemaakt van de zorg en begeleiding die een ex-gedetineerde nodig heeft en herhaling van strafbare feiten worden voorkomen. Forensische zorg en gevangeniswezen nemen maatregelen om beter zicht te krijgen op veiligheidsrisico's van plegers van ernstige gewelds- en zedendelicten. Zij moeten er toe leiden dat gemeenten gaan merken dat instellingen eerder en intensiever contact met ze opnemen over onder andere verlobbewegingen en terugkeer.

Multiprobleemhuishoudens

Wat wil het kabinet?

In tien gemeenten zal gewerkt worden aan de verbetering van de bestaande aanpak van multiprobleemhuishoudens. Hierbij wordt gekeken of er nieuwe interventies nodig zijn en of de inrichting van een landelijk escalatieteam toegevoegde waarde heeft. Om huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen komt er een handelingskader voor de eerste 24 uur in een crisis.

Het aantal locaties waarop het spreekuur huiselijk geweld wordt gehouden, wordt verder uitgebreid. Binnen dit spreekuur werken het OM, Veilig Thuis en de drie landelijke reclasseringsorganisaties samen om een pleger van huiselijk geweld binnen twee weken te spreken en passend op te treden.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Het Rijk wil samen met relevante ministeries, ZBO's en uitvoerende diensten gecoördineerd bijdragen aan oplossingen voor complexe, multi probleem gezinnen. Oplossingen voor bijvoorbeeld schuldenproblematiek worden makkelijker als ook de Belastingdienst en het CJIB gecoördineerd en actief participeren. De pilots juichen wij toe. Wel dringen we aan op snelheid. Wij zijn benieuwd naar de resultaten van de pilots en naar de doorvertaling in reguliere praktijk. Hierbij kunnen gemeenten via 1

loket/aanspreekpunt met het Rijk en uitvoerende organisaties afspraken maken over hun bijdrage aan de oplossing van meervoudige, complexe problematiek. Daarbij is het belangrijk dat de regie lokaal ligt. Ook over andere aspecten maken we graag op korte termijn concrete afspraken met het Rijk. Het gaat dan om datagestuurde werken, de praktische organisatie, financiële en bestuurlijke afspraken. Verder gaan we bij voorkeur in gesprek over de vraag of wetswijzigingen noodzakelijk zijn om te komen tot een overheidsbrede aanpak van meervoudige, complexe problematiek. Hierbij speelt de voortgang die wordt geboekt in het traject Uitwisseling persoonsgegevens en privacy (UPP) mee.

We volgen de ontwikkelingen omtrent de uitbreiding spreekuurlocaties huiselijk geweld nauwgezet. Dit mede gezien de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de beschikbaarheid van jeugdhulp in acute situaties.

Het zelfde geldt voor de gemeentelijke regierol ten aanzien van huiselijk geweld en de rol van burgemeesters bij het opleggen en verlengen van een huisverbod aan plegers van huiselijk geweld.

Noodstopprocedure en sociale incasso

Wat wil het kabinet?

Het afgelopen jaar heeft het ministerie van SZW in het kader van de kabinetsbrede schuldenaanpak maatregelen uitgevoerd en in gang gezet. Zij deed dit samen met de betrokken departementen (waaronder het ministerie van JenV), gemeenten en andere partijen. Niet eerder zijn zoveel initiatieven ontplooid en maatregelen genomen om mensen te helpen hun (problematische) schulden de baas te worden. Het voorkomen en oplossen van problematische schulden staat ook in 2020 hoog op de agenda. Zo wordt ingezet op een effectieve en maatschappelijk verantwoorde inning en incasso waarmee het oplopen van schulden wordt voorkomen.

Voorbeelden van initiatieven in dat kader zijn de invoering van de zogeheten noodstopprocedure. Daardoor kan de inning van Wahn-boetes tijdelijk worden stopgezet voor mensen die deze door schulden niet kunnen betalen. Zo wordt de stapeling van boetes aan een maximum gebonden en verhoging van schulden voorkomen.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

De komende periode wordt er gewerkt aan de uitwerking van de noodstopprocedure. Wij zijn daarbij betrokken, evenals een aantal gemeenten, Divosa, de Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren (NVVK), het ministerie van SZW, het ministerie van JenV en het CJIB. De vormgeving van de noodstopprocedure kan gevolgen hebben voor de uitvoeringspraktijk van gemeenten. Gemeenten worden de komende periode geïnformeerd over de uitwerking van deze procedure.

Niet alleen de departementen zetten in op een effectieve en maatschappelijke verantwoorde inning en incasso. Ook gemeenten zijn voorstander van sociale incasso en kijken naar hun eigen rol als schuldeiser. Wij gaan de komende periode met gemeenten aan de slag om een visie te vormen op de gemeentelijke sociale incasso en de eigen rol als schuldeiser. Dit gebeurt in het kader van het Interbestuurlijke Programma (IBP).

Asiel en Migratie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet €134 miljoen extra in op asiel en de migratieketen. Deze middelen zijn gericht op verbetering van beschikbare capaciteits. Bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) wordt ingezet op stabilisering van de organisatie. Hierdoor wordt de productie verhoogd en achterstanden weggewerkt. Bij het COA vindt door herijking in de financieringssystemen een verhoging van het budget plaats.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De stabilisering van de IND heeft tot gevolg dat meer beschikbare en continue capaciteit is om

asielaanvragen in behandeling te nemen. Dit heeft tot gevolg dat kansrijke asielaanvragen worden omgezet in een vergunning. Hierdoor vinden voldoende koppelingen plaats zodat opgelopen achterstanden in de taakstelling van gemeenten worden weggewerkt. Die zijn ontstaan door onvoldoende toegelaten vergunninghouders. De vraag naar geschikte woningen voor vergunninghouders zal hierdoor overigens wel stijgen.

Veiligheidsregio's

Wat wil het kabinet?

In de brandweezorg zal in 2020 bijzondere aandacht zijn voor het behoud en werving van personeel en voor de vakbekwaamheidseisen. Ook komt er een toekomstverkenning voor een nieuw brandweerstelsel met ruimte voor vrijwilligers.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor de veiligheidsregio's kan op den duur het brandweerstelsel veranderen. Momenteel bestaat 80% van de brandweerpopulatie uit brandweervrijwilligers. Nederland hecht veel waarde aan dit hybride stelsel van beroeps- en vrijwillige brandweermensen. Vanwege de discussie over de toekomst van het brandweerstelsel is de invoering van de wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) voor de veiligheidsregio's uitgesteld.

4 Onderwijs, Cultuur en Sport

Archiefwet

Wat wil het kabinet?

De Archiefwet wordt gemoderniseerd om aan te sluiten op het digitale tijdperk. De overbrengings-termijn naar de archiefbewaarplaats wordt verkort van 20 naar 10 jaar. In 2020 wordt het wetsvoorstel aangeboden.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

De gevolgen van de gemoderniseerde Archiefwet voor gemeenten worden door een uitvoeringstoets in beeld gebracht. We maken zo nodig aansluitend afspraken met het ministerie van OCW.

(Passend) Onderwijs

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stelt duidelijk dat goed onderwijs goede leraren vergt. Samen met het werk van dienstbare bestuurders, schoolleiders, onderwijsondersteuners en conciërges maken zij goed onderwijs mogelijk. Het oplopende lerarentekort in het primaire, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs vormt hierbij een grote uitdaging. Binnen deze aanpak is ruimte om activiteiten in te zetten om specifieke problemen op te lossen. Ze zijn bijvoorbeeld gericht op scholen met een kwetsbare leerlingenpopulatie die moeite hebben om voldoende personeel te vinden. De aanpak ervan heeft dan ook hoge prioriteit. Het kabinet stelt er echter geen extra middelen voor beschikbaar.

Vanaf schooljaar 2019–2020 krijgen samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs subsidie voor een onderwijs- en ondersteunings- aanbod voor hoogbegaafde leerlingen. In de onderwijszorgbrief en de Kamerbrief Stand van zaken thuiszitters hebben zij een aantal maatregelen aangekondigd om het passend onderwijs voor kwetsbare leerlingen te versterken. Het kabinet werkt aan een betere samenwerking tussen onderwijs en zorg en aan een bijbehorende verdeling van financiële middelen.

Het kabinet vindt het belangrijk dat ieder kind tot zijn recht komt en zijn gaven en talenten kan ontwikkelen. In het primair en voortgezet onderwijs zet het kabinet in op gelijke onderwijskansen. Door te investeren in vroeg- en voorschoolse educatie. Daardoor kan het aantal uren voorschoolse educatie aan kinderen die risico lopen op onderwijsachterstanden worden uitgebreid van 10 naar 16 uur per week. Ook kan de kwaliteit worden verhoogd door inzet van hbo'ers. Dit is al aangekondigd in derijksbegroting van 2019, de implementatie is uitgesteld naar 1 augustus 2020.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De ambities van het ministerie zijn hoog, maar het ontbreekt aan extra investeringen om het grote lerarentekort op te lossen. Dit betekent dat gemeenten voor de uitdaging blijven staan om samen met samenwerkingsverbanden en schoolbestuurders goed passend onderwijs vorm te geven. Structureel blijft echter geld uit om het lerarentekort te bestrijden.

Gemeenten moeten per 1 augustus 2020 hun voorschoolse educatie voor risicoleerlingen hebben uitgebreid van 10 naar 16 uur. De inzet van de hbo'ers is per 2022 pas een verplichting.

Laaggeletterdheid

Wat wil het kabinet?

Er is aandacht voor laaggeletterdheid in de begrotingen van het ministerie van OCW en dat van SZW. Ook de Raad van State (RvS) besteedt hier in zijn advies over de rijksbegroting aandacht aan. Ook

staat er een passage over in de septembercirculaire Gemeentefonds. De RvS memoreert dat er 2,5 miljoen laaggeletterden in ons land zijn. Hij stelt dat met name inkomensafhankelijke regelingen, zoals toeslagen, voor deze groep ingewikkeld zijn. Hierdoor is er kans op vergissingen en terugvorderingen na een aantal jaren. In de SZW-begroting wordt vermeld dat laaggeletterdheid een probleem kan zijn voor mensen die onder de Participatiewet vallen. Gemeenten moet meer verbindingen leggen om dergelijke problemen op te lossen. Vier departementen (OCW, SZW, VWS en BZK) dragen bij aan de vervolgaanpak laaggeletterdheid, die per 2020 start. In het kader hiervan worden laaggeletterde volwassenen (taal, rekenen en digitaal) ondersteund via het programma 'Tel mee met Taal' (TmmT). Het budget voor volwasseneneducatie blijft intact. Daarnaast is er extra geld om bereik en effectiviteit van de educatie-activiteiten te verhogen. Er komt verder geld om gemeenten en anderen te helpen bij het herkennen, doorverwijzen en scholen van laaggeletterden. Het TmmT-onderdeel 'Kunst van lezen' gaat door. Via leesbevordering willen betrokkenen laaggeletterdheid bij kinderen en jongeren voorkomen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De specifieke uitkering volwasseneneducatie van ruim € 60 miljoen aan de 35 Web-contactgemeenten wordt gecontinueerd. Daarnaast krijgen zij per 2020 een decentralisatie-uitkering van € 5 miljoen oplopend tot € 7,3 miljoen in 2024. Dit is bedoeld voor hun regionale regierol, gericht op integraal werken, meer bereik, hogere kwaliteit en betere monitoring. Er is ad hoc TmmT-subsidie voor werknemers-scholing bij werkgevers en laagtaalvaardige ouders plus taalsamenwerkingsverbanden. Verder komt er subsidie voor de ondersteuning van personen bij gemeenten en elders die met laaggeletterden werken. Het TmmT-onderdeel 'Kunst van lezen' blijft geld verstrekken aan lokale bibliotheken e.a.

Cultuur

Wat wil het kabinet?

Het kabinet is van oordeel dat cultuur het individu verrijkt en de samenleving verbindt. Makers dagen verbeeldingskracht uit. Erfgoed, zoals monumenten en musea, laat zien waar we vandaan komen, wat ons heden is en hoe we ons ontwikkelen. Daarom investeert dit kabinet in cultuur en erfgoed. Volgend jaar wordt het cultuurstelsel 2021-2024 vastgesteld. Hierin moeten andere vormen, nieuwe genres en nieuw publiek een plaats krijgen. Het is de bedoeling om hiermee groepen te bereiken die zich minder aangesproken voelen door het huidige aanbod. De basis-infrastructuur wordt uitgebreid, waarbij fair practice, regionale samenwerking en de maker centraal staan. Aan het nieuwe stelsel kan € 29 miljoen meer worden besteed. Het wordt vormgegeven in samenspraak met medeoverheden. Vooruitlopend op deze nieuwe periode komt er al structureel extra geld vrij ten behoeve van de toegankelijkheid van cultuur voor kinderen uit arme gezinnen en personen met een handicap. Ook is er al extra geld voor talentontwikkeling en cultuurdeelname in de wijk. De positie van zzp-ers heeft de aandacht, met de mogelijkheid collectief te kunnen onderhandelen. Voor het erfgoed wordt € 60 miljoen meer beschikbaar gesteld. Het kabinet stimuleert hiermee o.a. de digitale toegang en de participatie aan erfgoed. Verder is er € 10 miljoen vrijgemaakt voor verduurzaming. Bij het bibliotheekwerk richten de activiteiten zich in 2020 op de aandachtspunten uit de evaluatie van de wet, waaronder de kosten voor jeugdleden. Daarnaast is er aandacht voor doorontwikkeling van het model voor e-lending van de digitale openbare bibliotheek plus spreiding en bereikbaarheid van de fysieke bibliotheek.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gelet op de uitgangspunten voor het nieuwe cultuurstelsel en op basis van hun cultuurprofielen ontvangen 15 regio's in 2019 en 2020 extra rijks geld ten behoeve van culturele proeftuinen. In 11 gevallen loopt de bijdrage via de centrumgemeenten met een bedrag van jaarlijks ongeveer € 1,4 miljoen als decentralisatie-uitkering in het Gemeentefonds. De overige al beschikbare extra gelden voor toegankelijkheid worden als subsidies verdeeld via het Fonds voor Cultuurparticipatie. Per 2021 zijn nieuwe programma's voor cultuureducatie en cultuurparticipatie tussen de overheden beoogd.

Twaalf gemeenten in kleine kernen willen een bibliotheeklocatie realiseren of deze op het niveau van de wettelijke bepalingen brengen. Hiervoor is er van 2020 tot en met 2022 een decentralisatie-uitkering van € 1 miljoen per jaar beschikbaar. De evaluatie van de bibliotheekwet heeft volgend jaar geen verdere financiële gevolgen voor gemeenten. Bij erfgoed is door de minister van OCW € 1,2 miljoen

uitgetrokken als decentralisatie-uitkering voor lokale kerkenvisies ten behoeve van een tweede tranche van 32 gemeenten. De rijks gelden voor de gemeentelijke uitvoering van de Erfgoed Deal, met name gericht op verduurzaming, worden overgeheveld naar 2020.

Media

Wat wil het kabinet?

Onafhankelijke, betrouwbare en kwalitatief hoogwaardige media vervullen een onontbeerlijke rol in onze maatschappij en democratie. Het belang van goede onderzoeksjournalistiek blijft onverminderd groot. Het kabinet zet daarom ook volgend jaar in op de versterking hiervan, met name regionaal en lokaal. Het stimuleert producties, investeringen in professionalisering en talentontwikkeling plus innovatie van de journalistieke infrastructuur. De minister van basis- en voortgezet onderwijs en media (BVOM) is verantwoordelijk voor vier publieke belangen in het mediabeleid: onafhankelijkheid, verscheidenheid, kwaliteit en toegankelijkheid. Hij heeft specifieke zorg voor het stelsel van landelijke, regionale en lokale publieke omroepen en de daarvoor relevante wet- en regelgeving. Dit betreft naast een financierende, vooral ook een regisserende rol. Samen met zijn collega van BZK, de VNG en de Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO) werkt hij het recente advies uit over de organisatie en financiering van lokale publieke omroepen van de Raad voor Cultuur (RvC) en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Er is in 2019 een tweejarige subsidieregeling van ruim € 14 miljoen ingesteld voor de regionale publieke media-instellingen. Deze regeling is onder andere gericht op samenwerking met lokale en landelijke media. Daarnaast wordt er in de periode 2019 tot en met 2021 in totaal € 15 miljoen beschikbaar gesteld specifiek voor de versterking van de samenwerking tussen regionale en lokale publieke omroepen en voor streekomroepen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het tijdelijke bedrag van € 15 miljoen voor de regionale, lokale en streekomroepen wordt als volgt verdeeld: € 3 miljoen te besteden in de laatste maanden van 2019, € 7,5 miljoen in 2020 en € 4,5 miljoen in 2021. In zowel 2019 als 2020 wordt € 3 miljoen bestemd voor de streekomroepen. In een eerder stadium hebben de NLPO en wij 15 streekomroep-pilots voorgesteld voor 2 x € 6 miljoen.

In 2020 en 2021 is jaarlijks € 4,5 miljoen beschikbaar ten behoeve van de samenwerking tussen regionale en lokale publieke omroepen. Het tijdelijke extra rijks geld voor de streekomroepen wordt naar verwachting verdeeld via het Stimuleringsfonds voor de Lokale Journalistiek, dat een verkenning uitvoert naar criteria. Een structurele ophoging van het rijks geld voor de lokale omroepen/ streekomroepen laat nog op zich wachten. Het advies van de RvC en ROB moet nog worden uitgewerkt. Dit bepleit onder andere samenwerking en uitname uit het Gemeentefonds van rijkswege. Ook komt er een vervolgadvis van deze raden.

5 Infrastructuur en Waterstaat

Omgevingswet: Aanvullingswet geluid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft de Aanvullingswet geluid op de rol staan, waarmee geluidregels ondergebracht worden in de Omgevingswet. Deze aanvullingswet is in 2019 aangenomen in de Tweede Kamer. De uitwerking in onderliggende regelgeving vindt in 2019 en 2020 plaats.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij hebben nog sterke twijfels bij de uitwerking. Hierover zijn we in discussie met het ministerie. Onder de Omgevingswet zullen gemeenten ook de andere aanvullingswetten moeten gaan uitvoeren. We zullen via onze belangenbehartiging bewaken dat de uitwerkingen uitvoerbaar zijn.

Omgevingswet: Aanvullingswet bodem

Wat wil het kabinet?

De Aanvullingswet bodem ligt bij de Eerste Kamer. De uitwerking van de bodemregels staat in het Aanvullingsbesluit bodem en dit zal het kabinet in voorhang aan het parlement aanbieden. Met de opname van bodem in de Omgevingswet beoogt het kabinet de bodemregelgeving te moderniseren en integreren met het ruimtelijk instrumentarium. Met de nieuwe regels wordt de inzichtelijkheid vergroot en komt er meer afwegingsruimte voor decentrale overheden. Het convenant bodem en ondergrond gaat het laatste jaar in. Hierin zijn onder meer afspraken gemaakt over de afronding van de sanering van de zogenoemde spoedlocaties bodemsanerings. Het kabinet hoopt dat hiermee een belangrijke stap gezet wordt naar een beheerfase van het bodembeleid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De aanwezigheid van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS, waaronder PFAS) en lood in de bodem zorgt ervoor dat er ook na 2021 spoedlocaties zullen zijn. De situatie rond PFAS en lood in de bodem waren ten tijde van het convenant bodem nog niet in hun volle scherppte in beeld. Spoedlocaties komen bij invoering van de Omgevingswet onder verantwoordelijkheid van gemeenten te vallen. De minister van IenW gaat er vanuit dat deze locaties in 2021 allen gesaneerd zullen zijn. Deze verwachting delen wij niet. De middelen die gemeenten gaan krijgen voor het beheer van de bodem zijn niet genoeg om schadelijke effecten op de gezondheid van mensen door ZZS en lood aan te pakken. In de praktijk zal de beheerfase van het beleidsveld bodem nog niet aanbreken. Er moet daarom opnieuw gekeken worden naar middelen en instrumenten die gemeenten nodig hebben.

Verkeersveiligheid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet benadrukt het belang van verkeersveiligheid en wil de aanpak een nieuwe impuls geven. Een risicogestuurde aanpak staat hierbij centraal en daarvoor worden de grootste risico's voor de verkeersveiligheid in kaart gebracht. Op basis hiervan worden in 2020 maatregelen ontwikkeld en vastgelegd in regionale uitvoeringsagenda's. Het Rijk financiert het landelijk kennisnetwerk verkeersveiligheid en zal gemeenten ondersteunen met onder meer kennis, data en praktische instrumenten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het Rijk formuleert een stevige en goede ambitie maar zet daar geen middelen tegenover. Dit gaat gemeenten niet helpen om te investeren in een veilige infrastructuur omdat daar nu geen budget voor is. Ondanks het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) zal streven naar nul verkeersslachtoffers geen impuls krijgen. Zonder extra budgetten van het Rijk zijn veel maatregelen niet te implementeren en is vooruitgang niet mogelijk.

Klimaatadaptatie

Wat wil het kabinet?

De afgelopen jaren kenmerkten zich door perioden van droogte, hitte en geregeld ook hevige hoosbuien. Dat heeft het belang onderstreept van een aangepaste ruimtelijke inrichting. Het Rijk steunt in 2020 een aantal concrete uitvoeringsprojecten en werkt aan een impulsregeling die vanaf 2021 decentrale overheden moet helpen bij de transitie naar een klimaatbestendige inrichting. Wat betekent dit voor gemeenten?

In 2021 zal een impulsregeling geopend worden waarop gemeenten aanspraak kunnen maken. Voorwaarde daarvoor is een afgeronde stresstest en risicodialoog en een uitvoeringsprogramma, zoals afgesproken in het Deltaprogramma. Dat kan in 2020 worden uitgewerkt.

Voor de pilots wordt binnenkort een uitvraag gedaan waar gemeenten op in kunnen schrijven. In totaal is € 4.8 miljoen beschikbaar voor drie tot negen projecten.

Circulaire economie

Wat wil het kabinet?

Circulaire economie is een speerpunt van dit kabinet. Het draagt bij aan de klimaatdoelstellingen van Nederland. De ambitie is dat Nederland in 2050 circulair is. In 2030 wordt een reductie van 50% nagestreefd van het nationale verbruik van primaire grondstoffen. De inspanningen daarvoor moeten niet alleen op nationaal niveau plaatsvinden, maar ook regionaal. Voor de uitvoering van het Urgenda-vonnis is eenmalig (voor 2019 en 2020) een bedrag van € 80 miljoen voor Infrastructuur en Waterstaat (IenW) vrijgemaakt. Met deze middelen worden onder andere circulaire projecten in de grond-, weg- en waterbouw en de kunststoffenketen gestimuleerd. Daarna wordt de besteding van die middelen gekoppeld aan het Klimaatakkoord.

In het uitvoeringsprogramma uit 2019 zijn de activiteiten gepresenteerd binnen vijf transitieagenda's en binnen de dwarsdoorsnijdende thema's. Om de transitieagenda's uit te voeren is op de IenW-begroting in totaal € 16 miljoen vrijgemaakt voor 2019 en 2020.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het kabinet verwacht inspanningen in de verschillende regio's. De praktijk zal uitwijzen dat gemeenten een rol zullen (moeten) spelen in de transitie naar de gewenste circulaire economie. Dit vraagt veel van gemeenten, terwijl er nog veel onduidelijkheid bestaat over hoe de transitie moet worden doorlopen. Gemeenten onderstrepen het belang van de transitie en willen met het kabinet en andere partijen samenwerken om hierin stappen te zetten. Het is de vraag of de voorgestelde middelen toereikend zijn om een circulaire economie te kunnen realiseren. Daarnaast zal bij zowel producenten als consumenten een gedragsverandering tot stand moeten komen, om de lineaire economie daadwerkelijk te kunnen verlaten.

Afval

Wat wil het kabinet?

In het aangekondigde Urgenda-pakket is een heffing op het verbranden en storten van buitenlands afval opgenomen.

Het kabinet is van plan het statiegeldsysteem uit te breiden naar kleine plastic flessen, wanneer de recycling- en reductiedoelstellingen (90% respectievelijk 70-90%) voor deze stroom niet worden gerealiseerd in het najaar van 2020. Het kabinet maakt zich ook zorgen over de hoeveelheid blik in het zwerfafval, maar heeft voor deze stroom geen aparte afspraken gemaakt (over statiegeld) met het verpakkende bedrijfsleven.

Om een extra impuls te geven aan de recycling en toepassing van plastics, is een ambitieus Plastic

Pact NL gesloten met 75 koplopers in het bedrijfsleven. Dit pact loopt vooruit op de invoering van de Europese Single Use Plastics (SUP) richtlijn.

Ook de afvalketen rondom kleding en textiel heeft de aandacht van het kabinet getrokken. Deze keten heeft na voedsel de grootste ecologische voetafdruk. Volgens het kabinet neemt de export van herbruikbare kleding en textiel naar ontwikkelingslanden af, door de afnemende kwaliteit van ingezamelde kleding. Een beleidsprogramma, dat start in 2020, moet het hoofd gaan bieden aan deze ongewenste ontwikkelingen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De door gemeenten georganiseerde inzameling van huishoudelijk afval en bestrijding van zwerfafval, heeft de aandacht van het kabinet. Gemeenten zullen duidelijk moeten maken in hoeverre zij kunnen bijdragen aan de gestelde doelen. In dat kader zal voor de verschillende vraagstukken ook de producentenverantwoordelijkheid vaker worden genoemd, als vereiste of aanvullende oplossing. De heffing op het verbranden en storten van buitenlands afval kan gevolgen gaan hebben voor de hoogte van het verbrandingstarief voor gemeenten. Welke gevolgen dat precies zijn, is nog onbekend.

Asbest in gebouwen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil een gezonde en veilige leefomgeving, die door de inwoners van Nederland ook zo wordt ervaren. Daarnaast stimuleert het kabinet gezonde en veilige arbeidsomstandigheden. Voor een gezonde en veilige leefomgeving wil de minister van IenW inzicht in de asbestketen verbeteren via het landelijke asbestvolgsysteem (LAVS). De minister van IenW is daarnaast bezig met een vervolgaanpak asbestdaken. Asbestdaken worden als een belangrijke bron gezien van asbestvezels in de leefomgeving.

De minister van SZW wil begin 2020 starten met onderzoek naar het asbest certificatie-stelsel (arbo). Aanleiding is een motie vanuit de Tweede Kamer. De minister van SZW is momenteel bezig om het asbest-stelsel te hervormen.

Wat betekent het voor gemeenten?

Asbest in gebouwen is risicovol. Wij vinden dat inzicht in de asbestproblematiek verder gaat dan keteninzicht. Er zijn immers veel verbouwingen die buiten het zicht vallen van toezicht. Steeds meer verbouwingen zijn vergunningsvrij geworden. We willen meer inzicht in daadwerkelijke asbestrisico's in en rond gebouwen. De focus op alleen daken is te beperkt, de gevaarlijkste soorten asbest zijn binnen gebouwen te vinden. De beschikbare € 5 miljoen zou ingezet moeten worden om meer zicht te krijgen op de asbestproblematiek in gebouwen. Een verplichte asbestinventarisatie voor gebouwen geeft bijvoorbeeld beter zicht op de asbestproblematiek. Dan moeten degenen die de inventarisatie uitvoeren wel deskundigheid hebben en daarop aangesproken worden.

Wij willen dat het onderzoek begin 2020 naar het asbest certificatie-stelsel (arbo) breder wordt getrokken. Diverse departementen vervullen een rol rondom asbest. Er is meer overheidsregie nodig. Het onderzoek zou gedaan moeten worden door een onafhankelijke onderzoeksbureau, zoals de Onderzoeksraad. We waren in 2012 tegen de invoering van de sloopmelding. Wij vinden dat na zeven jaar is gebleken dat een asbest-certificaat (arbo) onvoldoende vertrouwen geeft. Gemeenten zijn enerzijds bevoegd gezag voor de sloopmeldingen, maar hebben anderzijds last van een ondermaats werkend (privaat gedomineerd) asbest certificatie-stelsel (arbo). We willen dan ook betrokken zijn bij de hervormingen, nu en straks, in het asbest-stelsel.

Mobility as a Service

Wat wil het kabinet?

Slimme mobiliteit verschuift van testen en experimenteren naar toepassing in bestaande praktijk, ingebed als een integraal onderdeel van regulier beleid en uitvoering. Verder wil het kabinet met

decentrale overheden, vervoerders en dienstverleners kijken welke mogelijkheden 'Mobility as a Service' (MaaS) kan bieden. Er worden zeven landelijke pilots gestart, die in 2020 in uitvoering zijn.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De potentiële impact van slimme mobiliteit en MaaS op de inrichting van hun infrastructuur, verkeerssystemen en beleid is voor gemeenten groot. De stap naar inbedding van lessen uit eerdere pilots vraagt (centrale) ondersteuning en kennisuitwisseling. Nieuwe pilots zijn voor gemeenten interessant, de behoefte aan handelingsperspectief op dit onderwerp is groot door de mobiliteitsknelpunten waarmee veel steden kampen.

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

Wat wil het kabinet?

Onder meer om het Klimaatakkoord uit te voeren en de gestelde doelen voor CO₂-reductie in 2030 te halen gaat het kabinet verder met het vergroten/versterken van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) bij zowel het Rijk als decentrale overheden. Speciale aandacht krijgen klimaatneutraal en circulair inkopen en aanbesteden. Om dit te stimuleren trekt het kabinet komend jaar € 1 miljoen uit.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Deze € 1 miljoen is – naar wij hebben begrepen – bestemd als subsidie voor pilots met klimaatneutraal en circulair inkopen. Gemeenten kunnen hiervoor een aanvraag doen. De incidentele subsidie uit 2019 aan IPO, VNG, UvW en Klimaatverbond, om klimaatneutraal en circulair inkopen te stimuleren met CO₂-schaduwbeprijzing, lijkt niet terug te keren. We zijn met IPO en UvW daarover nog met het ministerie van IenW in overleg.

6 Economische Zaken en Klimaat

Klimaatakkoord

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de uitstoot van broeikasgassen terugdringen, de gebouwde omgeving verduurzamen en overgaan op hernieuwbare energiebronnen. Daarvoor heeft het kabinet afspraken gemaakt met vele partijen en deze vastgelegd in het Klimaatakkoord. Het kabinet geeft aan zelf meteen te starten met uitvoering van het akkoord en ziet hierin ook een belangrijke rol weggelegd voor gemeenten. Veel van deze afspraken gaan over de gebouwde omgeving.

In de begroting is het volgende overbruggingsbudget opgenomen voor gemeenten om van start te kunnen gaan:

- Voor de periode 2019 t/m 2021 € 120 miljoen totaal om planmatig aan de slag te gaan met de Transitievisie warmte, Nationale Agenda Laadinfrastructuur, particuliere bouw en wijkaanpakken;
- Voor de Regionale Energiestrategieën (RES) komt er een bedrag beschikbaar van € 22,5 miljoen per jaar tot en met 2021;
- Voor het Programma Aardgasvrije Wijken en de '100 wijken-aanpak' is een totaalbedrag van € 400 miljoen beschikbaar, waarvan € 68 miljoen voor 2020.
- Om ketenmobiliteit te stimuleren wordt tot en met 2023 een bedrag van € 75 miljoen via cofinanciering beschikbaar gesteld om knelpunten rond fietsparkeren bij stations aan te pakken;
- Tot slot worden zijn diverse financiële maatregelen opgenomen rechtstreeks voor bedrijven en bewoners, waaronder € 100 miljoen per jaar extra aan Investeringssubsidie Duurzame Energie (ISDE) en een bedrag van € 250 miljoen gereserveerd voor een warmtefonds voor woningeigenaren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten merken de gevolgen van de klimaatveranderingen en delen met het Rijk de ambities uit het Klimaatakkoord om via de energietransitie Nederland leefbaar te houden. Aan de verschillende Klimaattafels zijn deze ambities vertaald naar concrete uitgangspunten met een grote regierol voor gemeenten. Voor hen betekent dit dat zij zouden kunnen starten met het regionaal besturen en uitvoeren van het akkoord. Vanuit de eigen lokale ambities zijn gemeenten hier ook al mee bezig.

De inzet van gemeenten wordt mede bepaald door de invulling van drie randvoorwaarden die zij hebben gesteld:

- de energietransitie moet haalbaar en betaalbaar zijn voor de samenleving
- gemeenten moeten over de juiste bevoegdheden beschikken
- gemeenten moeten financieel gecompenseerd worden voor de uitvoeringslasten

Op de Buitengewone ALV op 29 november nemen gemeenten dan ook eerst een besluit over het akkoord. Op punten waarop nog aanvullende afspraken nodig zijn, houden wij het kabinet aan de toezegging tot interbestuurlijke samenwerking in het vervolgtraject, onder andere rond de onderwerpen woonlastenneutraliteit en warmte.

De financiële middelen die aan gemeenten ter beschikking worden gesteld bieden basis om van start te gaan met het Klimaatakkoord. Voor de periode na 2021 is nader onderzoek nodig naar de uitvoeringsgevolgen van het Klimaatakkoord voor decentrale overheden in lijn met artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet en zoals vastgelegd in het Klimaatakkoord.

Koolstofdioxide en aardwarmte

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil maatregelen die de broeikasgasreductie versnellen, zoals de introductie van een minimumprijs voor koolstofdioxide (CO₂). Het kabinet zoekt daarvoor actief de samenwerking met andere landen die hier welwillend tegenover staan zoals Frankrijk, en is daarover tevens met Duitsland in gesprek.

Aardwarmte (geothermie) wordt gezien als een kosteneffectieve duurzame energiebron met potentie. Het kabinet gaat dit stimuleren en realiseren met een garantieregeling die het risico afdekt als de boring niet succesvol is.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In het Klimaatakkoord is afgesproken om te streven naar pentalaterale afspraken over een CO₂-minimumprijs. Als dit niet wordt ingevuld, kan dit betekenen dat de opgave voor hernieuwbare energie op land, waaraan gemeenten samen met partners werken vanuit de Regionale Energiestrategieën, groter wordt.

Aardwarmte kan een belangrijke bijdrage leveren aan de warmtetransitie. De benodigde boringen kunnen risico's met zich meebrengen. Het is voor gemeenten van belang dat het Staatstoezicht op de Mijnen een belangrijke rol krijgt in het beoordelen van deze risico's.

Connectiviteit en 5G

Wat wil het kabinet?

De inspanningen van Economische Zaken en Klimaat (EZK) zijn in 2020 gericht op een sterke internationale positie voor Nederland op het gebied van vaste en mobiele communicatienetwerken.

In 2019 heeft EZK de meeste acties uit het Actieplan Digitale Connectiviteit uitgevoerd. Gemeenten zijn ondersteund om faciliterend beleid te maken voor digitale connectiviteit, zowel voor de vaste als de mobiele digitale infrastructuur. Ook wordt ondersteuning geboden bij de mogelijke uitdagingen met de komst van nog sneller mobiel internet, waaronder 5G. EZK organiseert tevens een 5G-Innovatienetwerk om toepassingen in maatschappelijke domeinen en economische sectoren te versnellen.

Om goede uitrol en inpassing van de nieuwe infrastructuur te waarborgen gaat het kabinet in gesprek met VNG en gemeenten, wordt het Antenneconvenant vernieuwd en wordt een gereedheidskist breedband ontwikkeld voor lokale en regionale overheden.

De continuïteit en veiligheid van de netwerken voor elektronische communicatie worden bevorderd door

- uitbreiding van de zorg- en meldplicht (bij netwerkverstoringen) naar internetaanbieders
- uitbouw van het CSIRT (Computer Security Incident Response Team) voor digitale dienstverleners
- ontwikkeling van een opvolger voor het programma Telekwetsbaarheid samen met Agentschap Telecom

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten hebben behoefte aan hoogwaardige connectiviteit voor hun inwoners en ondernemers. Bijvoorbeeld op het gebied van smart mobility, gezondheidszorg en onderwijs. Vanwege het gezamenlijk belang pakken we dit samen met EZK op.

We zullen samen met gemeenten afspraken maken met EZK hoe deze uitrol het best kan worden gedaan. En we doen een beroep op het kabinet – dus niet alleen EZK – om rondom de veiling serieus om te gaan met de toenemende zorg van inwoners over de mogelijke gevolgen van straling. En om gemeenten te faciliteren om de zorgen hun inwoners weg te nemen. Ten behoeve van deze uitrol zullen VNG en gemeenten samen met EZK afspraken maken hoe dit het best kan worden gedaan.

Gemeenten moeten aan steeds meer Europese verplichtingen voldoen, waaronder de nieuwe Telecomwet. Aandachtspunten in dit geval zijn: hoe kunnen we verrommeling en schade aan straatmeubilair voorkomen, en wat zijn de gevolgen voor het onderhoud van straatmeubilair. Toename van administratieve lasten en afwenteling van kosten op gemeenten moeten voorkomen worden.

Wij zijn positief over de aandacht voor veiligheid en continuïteit van netwerken voor elektronische communicatie, gezien de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de openbare orde en veiligheid.

Digitale vaardigheden

Wat wil het kabinet?

Om te bewerkstelligen dat jongeren mediawijs zijn en beschikken over goede ICT-basisvaardigheden en informatievaardigheden is een curriculum voor primair en voortgezet onderwijs opgesteld met aandacht voor digitale geletterdheid en praktische vaardigheden. Om de invoering van het curriculum te bevorderen is door de ministeries van EZK en van OCW de digitaliseringsagenda po/vo opgesteld. Hierin werken onderwijs en bedrijfsleven in 2020 verder samen om de digitale vaardigheden van leerlingen en leraren te versterken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De wijziging van het onderwijscurriculum helpt digitale laaggeletterdheid te voorkomen. Aandachtspunt is de lange implementatieperiode. Gemeenten hebben baat bij een voortvarende invoering, omdat jongeren hierdoor beter zijn toegerust voor de arbeidsmarkt. Ook wordt hiermee voorkomen dat deze vaardigheden op latere leeftijd via lokale educatie geleerd moeten worden.

Artificiële intelligentie

Wat wil het kabinet?

In juni 2018 heeft het kabinet de Nederlandse Digitaliseringstrategie (NDS) gelanceerd: een gezamenlijke agenda om de maatschappelijke en economische kansen van digitalisering te benutten. De NDS wordt geactualiseerd: de focus ligt de komende periode onder meer op artificiële intelligentie. Het kabinet werkt in 2020 samen met een brede Nationale AI-coalitie van bedrijven, overheden en kennisinstellingen aan de uitvoering van het Strategisch Actieplan voor Artificiële Intelligentie dat najaar 2019 wordt gepubliceerd. Als vervolgstap wordt een meerjarig programma voor kennis en innovatie ontwikkeld in publiek-privaat verband.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De digitale transitie vereist een continu hoog kennisniveau, wat vraagt om samenwerking tussen universiteiten, hogescholen, overige kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheden. Momenteel is nog niet duidelijk wat het Strategisch Actieplan voor Artificiële Intelligentie en het meerjarenplan gaan inhouden en wat ze betekenen voor gemeenten.

7 Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Veehouderij

Wat wil het kabinet?

Geurhinder vormt een probleem in een aantal gebieden waar veel veehouderij geconcentreerd is. In 2020 is er aandacht voor kennisontwikkeling over geurhinder en voor cumulatie van geuroverlast. Ook wordt de systematiek van de stalbeoordeling tegen het licht gehouden om innovaties te bevorderen. Verder wordt een saneringsregeling geopend, waarbij varkenshouderijen die veel stankoverlast veroorzaken, tegen een vergoeding kunnen stoppen. Het kabinet heeft daarvoor in deze kabinetperiode een bedrag van € 120 miljoen gereserveerd. Daarnaast komen middelen beschikbaar voor brongerichte maatregelen in bestaande stalsystemen en de ontwikkeling van nieuwe stalsystemen (€ 60 miljoen).

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten kunnen profiteren van de kennisontwikkeling op het gebied van geurregeling en mogelijk in 2020 al gebruik maken van instrumenten om beter te kunnen omgaan met cumulatie van geuroverlast. De saneringsregeling voor varkenshouderijen biedt gemeenten een grote kans om overlastsituaties aan te pakken. Gemeenten hebben 'bevoegd gezag'-taken om vergunningen in te trekken, te herbestemmen en toe te zien op sloop. Deze zullen in korte tijd moeten worden uitgevoerd en dat vraagt capaciteit. Wij zijn daarom in gesprek met het Rijk over ondersteuningsmiddelen voor gemeenten.

Duurzame landbouw en veenweidegebieden

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet in op een pakket maatregelen met een broeikasgasreductie van 6,0 megaton in het Klimaatakkoord voor Landbouw en Landgebruik. Hiermee worden de doelstellingen voor 2030 (3,5 megaton) gehaald en wordt een voorschot genomen op verdere CO₂-reductie op weg naar 2050. LNV zet in op de verduurzaming van de landbouw, waarbij ook de gezondheid van omwonenden een rol speelt, door innovaties, regionale initiatieven en de markt voor duurzame dierlijke producten te stimuleren. Ook gaat LNV de problematiek van bodemdaling in veenweidegebieden aanpakken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij werken met het Rijk samen, onder meer in het interbestuurlijk programma vitaal platteland, aan de vraagstukken die ook terugkomen in het Klimaatakkoord, waaronder een veenweideaanpak. Hiervoor zijn onderzoek naar bodemdaling en middelen voor oplossingen voor gemeenten van belang.

Regio Deals

Wat wil het kabinet?

Het kabinet erkent dat de regio de omgeving is waar maatschappelijke opgaven (kansen én uitdagingen) samenkomen, of het nu gaat om de economie stimuleren, ecologische uitdagingen oplossen of de sociale cohesie versterken. Als het Rijk, regionale overheden en bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties in regio's samen optrekken om deze opgaven aan te pakken, kan meer gedaan worden voor de regio. Met de Regio Deals wil het kabinet in partnerschap met de regio's meervoudige opgaven aanpakken die bijdragen aan de brede welvaart.

LNV heeft nog te verdelen middelen die bij de Voorjaarsnota aan de begroting zijn toegevoegd. Het

gaat hier voornamelijk om de middelen voor de regionale opgaven (€ 168,1 miljoen in 2020). De minister van LNV coördineert in het kabinet de besluitvorming over de Regio Envelop (€ 950 miljoen). Die wordt in tranches uitgekeerd aan de regio's.

Wat betekent dit voor gemeenten?

We pleitten er in de vorige kabinetsperiode, met de Bruisende Steden alliantie, voor om middelen beschikbaar te stellen voor regiodeals en partnerschap van het Rijk in de regio. Regio's, waaronder ook gemeenten, kunnen via de RVO een voorstel indienen bij het ministerie van LNV. De middelen worden beschikbaar gesteld vanuit de Regio Envelop en zijn eenmalig. Regio's moeten aan enkele criteria voldoen die bijdragen aan de brede welvaart. Daarnaast moeten zij minimaal 50% co-financieren, met een omvang van minimaal € 5 miljoen tot maximaal € 40 miljoen. De derde (en laatste) tranche is 9 september opengesteld en sluit op 1 december 2019.

8 Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Mensen met een arbeidsbeperking aan werk helpen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stimuleert mensen om te werken, onder meer omdat werk de sleutel is tot een inkomen, maatschappelijke participatie en integratie. Eén van de beleidsprioriteiten daarbij is de aanpak Het Breed offensief. Doel hiervan is om meer mensen met een arbeidsbeperking aan werk te helpen en het voor werkgevers eenvoudiger te maken deze doelgroep in dienst te nemen; werken moet aantrekkelijker worden gemaakt, werkgevers en werkzoekenden moeten elkaar beter kunnen vinden en de maatregelen moeten bijdragen aan duurzaam werk. Voor uitvoering van de maatregelen is voor 2020 en 2021, incidenteel, een bedrag van € 53 miljoen gereserveerd. In het najaar wordt een wetsontwerp bij de Kamer ingediend.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De voorgestelde beleidsmaatregelen uit Het Breed offensief en de consequenties van maatregelen uit het nog in te dienen wetsontwerp, waarvan het concept inmiddels bekend is, zullen door gemeenten moeten worden ingevoerd. Wij zullen met Divosa een model/handreiking opstellen op basis van de verschillende in een verordening te regelen onderwerpen, zoals die blijken uit het concept-wetsontwerp. Publicatie van die handreiking zal plaatsvinden na behandeling van het wetsontwerp en na publicatie daarvan in het Staatsblad. Verder zullen wij in overleg gaan met de staatssecretaris van SZW over de besteding en verdeling van de toegezegde € 53 miljoen voor implementatie van de voorgestelde maatregelen.

Werkgevers en werkzoekenden moeten elkaar makkelijker en sneller kunnen vinden

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de werkgeversdienstverlening en de match tussen werkgevers en potentiële werknemers verbeteren. In elke arbeidsmarktregio moet één publiek aanspreekpunt komen met eenzelfde basispakket aan dienstverlening, een overzichtelijk pakket aan instrumenten en voorwaarden, en inzichtelijke profielen van werkzoekenden. Hiertoe wordt de algemene maatregel van bestuur (amvb) SUWI aangepast die de inrichting van de werkgeversdienstverlening regelt. Hiernaast wordt met UWV en VNG een programma gestart voor het uitwisselen van matchingsgegevens. In 2020 krijgen de 35 arbeidsmarktregio's opnieuw een extra financiële impuls van € 35 miljoen voor het inmiddels gestarte programma Perspectief op Werk.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Op basis van de wijziging van de amvb SUWI, waarvan inmiddels ook een concept bekend is, zullen tussen gemeenten en UWV in elke arbeidsmarktregio afspraken moeten worden gemaakt. De centrumgemeente krijgt een regierol voor de regionale samenwerking. Uit de septembercirculaire van het kabinet blijkt dat vanaf 2021 jaarlijks € 17 miljoen beschikbaar komt voor ondersteuning van de arbeidsmarktregio's. Voor 2020 is voor versterking van de 35 arbeidsmarktregio's eenmalig € 7 miljoen beschikbaar. Wij gaan in overleg met de staatssecretaris van SZW over de inzet en verdeling van deze middelen.

Het project uitwisseling matchingsgegevens heeft als doel zicht te krijgen op de mogelijkheden van werkzoekenden en het op uniforme wijze in beeld brengen daarvan. Door standaardisatie wordt de vindbaarheid van potentiële werknemers vergroot en ontstaat de mogelijkheid om met en tussen andere partijen, zoals werkgevers, werkgeversservicepunten en private partijen, gegevens uit te wisselen die nodig zijn voor een efficiënte en complementaire dienstverlening.

Leven Lang Ontwikkelen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet in op Leven Lang Ontwikkelen (LLO). Het moet vanzelfsprekend worden dat werkenden en werkgevers investeren in ontwikkeling tijdens de hele loopbaan. Ook voor werkzoekenden biedt LLO kansen, waarbij de focus ligt op eigen regie. Het kabinet werkt aan een publiek leer- en ontwikkelbudget, dat de fiscale scholingsaftrek vervangt. Dit zogenoemde STAP-budget (STimulans ArbeidsmarktPositie) komt voor iedereen tot de AOW-gerechtigde leeftijd beschikbaar, zowel voor werkenden als werkzoekenden zonder baan. Naar verwachting kunnen circa tweehonderdduizend mensen per jaar aanspraak maken op een persoonlijk ontwikkelbudget. Verder werkt het kabinet aan diverse subsidieregelingen om LLO te stimuleren. Er is € 60 miljoen per jaar aan middelen beschikbaar gekomen voor een leven lang ontwikkelen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het stimuleren van LLO, onder andere door nieuwe, hybride onderwijsvormen (zoals praktijkleren), draagt bij aan het tegengaan van een maatschappelijke tweedeling. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van onderwijs, ondernemers, UWV en gemeenten. Het STAP-budget kan hier een positieve bijdrage aan leveren. Dat geldt zeker voor mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie, waarvoor nu weinig passend en toegankelijk scholingsaanbod beschikbaar is. Het is echter wel zaak dat het STAP-budget zodanig wordt ingericht dat deze doelgroep hier ook daadwerkelijk een beroep op kan doen. Wij gaan hierover in gesprek met het kabinet.

Verbeteringen van het stelsel

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil werken aan verbeteringen van het stelsel. Een belangrijk vertrekpunt daarvoor zijn de onderzoeken die volgen in het najaar van 2019, zoals de evaluatie van de Participatiewet (uitgevoerd door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)) en de evaluatie Wet banenafpraak. De wettelijke kaders bieden voor de meerderheid van de huishoudens een passende oplossing. Maar er ontstaat wrijving als mensen problemen ervaren op meerdere terreinen. Soms kan een maatregel die geschikt is binnen het ene domein, problematiek verergeren op een ander terrein. Het kabinet is daarom een programma gestart waarbij ze professionals in de uitvoering steviger in positie willen brengen om maatwerk te kunnen leveren. En met een kopgroep van tien gemeenten en hun professionals kijken ze welke verdere aanpassingen nodig zijn in de wet.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij volgen de evaluatie van de Participatiewet en de eventuele maatregelen die het kabinet naar aanleiding hiervan voorstelt op de voet. Wij pleiten voor het verbeteren van het stelsel en het zoveel mogelijk realiseren van één regeling voor de gemeentelijke doelgroep. We willen geen schotten tussen de verschillende doelgroepen van de Participatiewet. Gedecentraliseerd beleid en ruimte voor gemeentelijk maatwerk vormen hierbij het uitgangspunt.

Wij zijn positief over het initiatief van het Rijk om, samen met relevante ministeries, zelfstandige bestuursorganen (ZBO's) en uitvoerende diensten gecoördineerd bij te dragen aan oplossingen voor complexe, multi problem gezinnen. Oplossingen voor bijvoorbeeld schuldenproblematiek worden makkelijker als ook de belastingdienst en het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) gecoördineerd en actief participeren. De pilots juichen we toe. Wel dringen we aan op snelheid. We zijn benieuwd naar de resultaten van de pilots en naar de doorvertaling in reguliere praktijk waarbij gemeenten via 1 loket/aanspreekpunt met het Rijk en uitvoerende organisaties afspraken kunnen maken over hun bijdrage aan de oplossing van meervoudige, complexe problematiek. Daarbij is het belangrijk dat de regie lokaal ligt. Ook over andere aspecten (datagestuurde werken, de praktische organisatie, financiële en bestuurlijke afspraken) maken we graag op korte termijn concrete afspraken met het Rijk. Ook gaan we graag in gesprek over de vraag of wetswijzigingen noodzakelijk zijn om te komen tot een overheidsbrede aanpak van meervoudige, complexe problematiek. Hierbij speelt ook de voortgang die wordt geboekt in het Uitwisseling persoonsgegevens en privacy (UPP) traject mee.

Wet banenafpraak en quotum arbeidsbeperkten

Wat wil het kabinet?

De staatssecretaris van SZW heeft in november 2018 de vereenvoudiging van de Wet banenafpraak aangekondigd. In juli 2019 heeft zij de Kamer geïnformeerd over de uitwerking van de vereenvoudiging en aangekondigd dat zij naar verwachting het wetsvoorstel daarvoor in de tweede helft van 2019 aan de Kamer aanbiedt. Anticiperend op deze vereenvoudiging heeft de staatssecretaris in het wetsvoorstel deactivering en uitstel quotumheffing het opleggen van de quotumheffing opgeschort tot uiterlijk 1 januari 2022. Dit wetsvoorstel ligt nu in de Eerste Kamer.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In het wetsvoorstel vereenvoudiging van de Wet banenafpraak wordt voorgesteld het onderscheid tussen markt en overheid op te heffen zodat het meetellen van banen via inkoop mogelijk wordt en het er niet langer toe doet of een baan meetelt bij de overheid of de markt. Tot 1 januari 2022 zal er geen quotumheffing worden opgelegd als het quotum niet gehaald wordt door werkgevers. Het vereenvoudigen van de Wet banenafpraak kan leiden tot grotere bereidheid van werkgevers om mensen met een arbeidsbeperking een baan aan te bieden.

Herziening bijstandverlening zelfstandigen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 20014 (Bbz 2004) herzien met ingang van 2020. De wijziging van dit besluit heeft betrekking op de volgende vier onderdelen:

- De financieringssystematiek wordt vereenvoudigd en meer in lijn gebracht met de financieringssysteematiek van de Participatiewet
- Wijziging van het aanvraagloket voor bijstandsverlening aan ondernemers in de binnenvaart van centrumgemeenten naar woongemeenten, waardoor op den duur de aparte uitvoeringsstructuur verdwijnt
- Beperking van de instroom van oudere zelfstandigen met een niet-levensvatbaar bedrijf tot personen die zijn geboren vóór 1 januari 1960
- Verdere uniformering van het Bbz 2004 met de Participatiewet. Algemene bijstand wordt niet langer verstrekt in de vorm van een rentedragende lening en bijstand wordt niet langer met terugwerkende kracht verleend

Wat betekent dit voor gemeenten?

De wijziging van het besluit heeft tot gevolg dat gemeenten beleid en uitvoering van het Bbz moeten herzien. Voor een deel gaat het om zaken die echt geregeld moeten worden. Voor een ander deel gaat het er vooral om dat de gemeente zelf beleidskeuzes maakt. Naar verwachting in oktober publiceert het ministerie van SZW nadere informatie en een checklist als bijlage bij het Gemeentenuws.

Kwaliteit (en toezicht daarop) van kinderopvang en voorschoolse educatie in Caribisch gebied

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de kwaliteit en de (financiële) toegankelijkheid van kinderopvang (voorschoolse educatie, opvang 0 - 4 jaar, buitenschoolse voorzieningen) in Caribisch Nederland verbeteren. Samen met de openbare lichamen van de eilanden in Caribisch Nederland en de ministeries van OCW, VWS en BZK wordt ingezet op het meerjarig programma BES(t) 4 kids. Dit programma is gericht op een integrale aanpak. De uitgangspunten voor kwaliteit, toezicht en financiering worden vastgelegd in wetgeving. Op de begroting van SZW zijn hiervoor structureel middelen gereserveerd. Vooruitlopend op het wettelijke kader zullen in Caribisch Nederland binnen het Programma BES(t) 4 kids eerste stappen worden gezet. Daarvoor worden aan de openbare lichamen in 2020 middelen beschikbaar gesteld. Vanuit dit artikel wordt onder andere een bijzondere uitkering in het kader van artikel 92 lid 2 sub c Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba aan de openbare lichamen

verstrekt. De hoogte van de bijzondere uitkering per openbaar lichaam zal in het najaar 2019 worden vastgesteld en in de eerste supplettoire begrotingswet 2020 worden opgenomen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor de openbare lichamen in het Caribisch Gebied betekent dit dat er een soortgelijk traject start als voor gemeenten in Nederland in 2005 aan de orde was. Toezicht en Handhaving op kinderopvang moet volledig worden ingeregeld. Er kan veel worden geleerd van het destijds gelopen traject en hoe een en ander daardoor nu in Nederland is georganiseerd. Sinds 2005 geven wij vanuit de expertise van toen en nu, ondersteuning aan Nederlandse gemeenten op dit thema. Deze ondersteuning kunnen wij uitbreiden naar het Caribisch Gebied ten behoeve van het programma BES(t) 4 kids.

Intensivering van handhaving sociaal domein

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stelt dat beleid valt of staat met uitvoering en handhaving. Het kabinet wil de arbeidsmarkt en sociale zekerheid verbeteren, maar dat kan alleen als de voorgestelde maatregelen ook uitvoerbaar zijn voor gemeenten, uitvoeringsorganisaties en andere betrokkenen. Hen intensief betrekken bij de uitwerking van nieuw beleid is daarom een speerpunt. Het versterken van de handhaving doet het kabinet samen met UWV, Sociale Verzekeringsbank (SVB), gemeenten en de inspectie SZW. Via het fraudeberaad wordt kennis gedeeld en worden aanpakken op elkaar afgestemd. Fraudefenomenen gaan verder dan alleen de sociale zekerheid en de nationale grenzen. De aandacht gaat daarom uit naar slimmer werken. Dat betekent heel gericht handhaven, meer data delen en gebruik maken van gedragswetenschappelijke inzichten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De intensivering van inzet op handhaving en daarbij het gebruik maken van innovatieve mogelijkheden zal ook meer van gemeenten vragen. Het gaat hierbij om samenwerking in complexe ketens met gebruik van schaarse expertise. Van gemeenten zal gevraagd worden hierin te participeren zonder dat hier door het Rijk aan gemeenten extra middelen beschikbaar worden gesteld. Wij ondersteunen het belang van dit speerpunt. Gezien de complexiteit van de vraag is een gemeenschappelijke aanpak wenselijk. Die aanpak gaan we als gemeenten samen ontwikkelen waarbij we met het kabinet in gesprek gaan over de bekostiging.

Multidisciplinaire, keten verbindende projecten

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de samenwerking met gemeenten en andere ketenpartners bij complexe en multidisciplinaire handhaving binnen de structuur van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI) handhaven en reserveert daarvoor de benodigde budgetten. Een vraagpunt is nog wel de vorm van deze ondersteuning, begroot op 2,5 miljoen per jaar, voor gemeenten vanaf 2022.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Jaarlijks worden er vanuit de VNG zo'n 30-tal integrale projecten bij gemeenten ondersteund onder het samenwerkingsverband van de LSI; hiermee wordt handhaving op grotere en multidisciplinaire zaken vormgegeven. De projecten gaan over complexe ketens en vragen specialistische kennis die in de meeste gevallen niet bij individuele gemeenten aanwezig is. Gemeenten willen deze gezamenlijke aanpak en uitvoeringsondersteuning daarom structureel borgen, en zoeken op korte termijn, ook in overleg met het kabinet naar de beste vorm hiervoor, aansluitend op bestaande bestuurlijke afspraken en financiële instrumenten.

Inburgering

Wat wilt het kabinet?

Het kabinet werkt aan een nieuw inburgeringstelsel dat per 2021 in moet gaan. In dit nieuwe stelsel gaan gemeenten inburgeringstrajecten inkopen en inburgeraars begeleiden. Gemeenten nemen een intake af en stellen een Plan Inburgering en Participatie (PIP) op waarin per inburgeraar een leerroute wordt vastgelegd.

Om ook de huidige doelgroep de nodige ondersteuning te bieden stelt het kabinet in 2020 € 20 miljoen beschikbaar aan gemeenten. Om werkwijzen te testen wordt het pilotprogramma in 2020 voortgezet.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten krijgen er in 2021 een taak bij en krijgen daarmee meer mogelijkheden om inburgeraars te begeleiden, met als doel dat inburgeraars zo snel mogelijk volwaardig meedoen in de samenleving. Het is echter nog onduidelijk welke middelen beschikbaar komen voor gemeenten en er zijn geen middelen gereserveerd voor de implementatie. Het is daarbij nog niet duidelijk of de ambities van het stelsel in balans zijn met het financiële kader. Gemeenten kunnen zonder adequate financiering geen nieuwe taken op zich nemen. Momenteel worden de financiële gevolgen middels veldonderzoek en een analyse van het CPB in kaart gebracht. In de onze reactie op de consultatie van de conceptwet hebben wij deze week tevens onze kritiek geuit op de uitwerking van de regierol gemeenten, de complexiteit van het stelsel en de uitvoerbaarheid.

Brede Schuldenaanpak

Wat wil het kabinet?

De complexiteit van de samenleving, met onder andere uitkeringen- en toeslagensystematiek, speelt een rol bij het ontstaan van schulden. Over de toeslagen loopt een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) waarop het kabinet zal reageren. Het kabinet wil dat mensen met financiële problemen tijdig hulp zoeken bij familie, vrienden, de gemeente of maatschappelijk werk. Om schulden bespreekbaar te maken is het kabinet een campagne gestart. Centraal staan schuldenambassadeurs die voor hun schuldprobleem uitkomen. Preventie en vroegsignalering van schulden is belangrijk, daarom wil het kabinet gemeenten expliciet toestaan vroegtijdig signalen over betalingsachterstanden te gebruiken. Een wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) is daartoe in voorbereiding. Samen met gemeenten zet het kabinet zich in voor een betere kwaliteit en toegankelijkheid van de schuldhulpverlening. Mede daarom is het professionaliseringsprogramma Schouders Eronder verlengd. Ook wil het kabinet voorkomen dat een schuldsituatie onnodig oploopt. Dat vraagt dat een schuldenaar de zekerheid heeft van voldoende inkomen om van te leven. Een correct toegepaste beslagvrije voet door alle beslagleggers draagt daaraan bij. Daarom werkt het kabinet hard aan implementatie van de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

De uitvoeringspraktijk van gemeenten gaat te maken krijgen met de implementatie van verschillende nieuwe en aangepaste wetten op het thema schulden. Namelijk het concept wetsvoorstel adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind, de wet vereenvoudiging beslagvrije voet, verbreding beslagregister, de aanpassing van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en een algemene maatregel van bestuur (amvb) persoonsgegevens schuldhulpverlening. Het concept wetsvoorstel adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind ligt voor advies bij de Raad van State. De aanpassing van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) kan elk moment worden aangeboden aan de Tweede Kamer. We verwachten dat beide wetsvoorstellen dit najaar in de Tweede Kamer worden behandeld. We hebben eerder bestuurlijk gereageerd op de twee wetsvoorstellen.

Er is een roep in de samenleving en in de Tweede Kamer om inwoners meer zekerheid te geven over wat zij kunnen verwachten van de gemeentelijke schuldhulpverlening. Wij werken daarom aan het opstellen van bestuurlijke uitgangspunten voor de toegang en kwaliteit van schuldhulpverlening. De bestuurlijke uitgangspunten vormen een eenheid met de NVVK-basisnorm voor de uitvoering en

het beroepscompetentieprofiel van Schouders Eronder voor de professionals. Dit drieluik gaat over toegang, kwaliteit, vakmanschap en bejegening. Gemeenten worden nadrukkelijk betrokken in de opstelling en uitwerking van de drie onderdelen en gevraagd om uitvoering hieraan te geven.

Werkende armen

Wat wil het kabinet?

De komende periode houdt het ministerie van SZW de arbeidsmarkt fundamenteel tegen het licht en houden ze een vinger aan de pols voor de onzekerheden op korte termijn. Voor de urgente problemen zijn de eerste stappen gezet. Maar er is meer nodig om een fundamentele stap te zetten. Om de arbeidsmarkt toekomstbestendig te maken is de opdracht aan de commissie Regulering van werk een belangrijk vertrekpunt. Onder leiding van Hans Borstlap geeft deze commissie advies over de fundamentele vragen over de toekomst van regulering van werk, de sociale zekerheid en de fiscaliteit. Het kabinet verwacht dit advies eind 2019. Daarnaast heeft het ministerie van SZW de SER om een advies gevraagd op het thema werkende armen. Dit advies wordt december 2019 verwacht.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Wij hebben samen met Divosa een adviserende rol in de SER-adviescommissie Werkende Armen. Eind dit jaar zullen we de adviezen van de SER en commissie Borstlap wegen, onder de aandacht brengen van het huidige kabinet en bouwstenen formuleren voor een nieuw kabinet. Eerder hebben we aandacht gevraagd voor de bestaanszekerheid van werkende armen, naast de (on)mogelijkheden die gemeenten hebben om de groep werkende armen te bereiken en te ondersteunen. Divosa zal dit jaar starten met een ondersteuningstraject op het gebied van armoedebestrijding, in samenwerking met ons en een groot aantal andere partijen. We zullen gemeenten hierover nader informeren.

Diversiteit & Inclusie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet zich in voor een samenleving waarin we elkaar de ruimte geven en we ons allemaal thuis voelen. Het programma Samenleven loopt door in 2020. Dit programma faciliteert de bevordering van het samenleven van mensen met een diverse achtergrond (herkomst, religie, etnisch).

Wat betekent dit voor de gemeenten?

De samenleving wordt steeds diverser. Daarmee wordt inclusie en het samenleven in verscheidenheid steeds belangrijker. Gemeenten kunnen een positieve bijdrage leveren aan een diverse en inclusieve samenleving. Het Programma Divers & Inclusief van ons en het ministerie van SZW helpt hierbij. Gemeenten zoeken naar de juiste manier om op die groeiende diversiteit in te spelen. Het programma gaat gemeenten bij deze opgaven ondersteunen. Lokale bestuurders krijgen on- en offline hulp bij deze opgaven door het bespreken van vraagstukken en dilemma's, met inspirerende voorbeelden en concrete handvatten. De eerste bijeenkomst voor lokale bestuurders vindt 2 oktober 2019 plaats in Amersfoort onder de naam "Lokale identiteit opent deuren".

9 Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Jeugd

Wat wil het kabinet?

Het kabinet had al in de voorjaarsnota 2019 €1.020 miljoen, waarvan 20 miljoen voor liquiditeitssteun bij instellingen waar gevaar voor continuïteit van zorg dreigt, toegezegd aan de gemeenten ter compensatie van de tekorten in de periode 2019-2021. In 2020 ontvangen de gemeenten de tweede tranche van € 300 miljoen. Het kabinet wil de gemeenten hiermee in staat stellen om passende jeugdhulp te blijven bieden en om belangrijke en noodzakelijke verandering door te voeren. Ook vindt periodiek bestuurlijk overleg plaats met gemeenten hoe de jeugdhulp te verbeteren. Thema's die daarbij aan bod komen, zijn de ordening van het jeugdhulplandschap en afbakening van de jeugdhulpplicht. Daarnaast wordt in 2020 een onderzoek gedaan dat tot doel heeft om vast te stellen of, en zo ja, in welke mate gemeenten structureel extra middelen nodig hebben. Dit onderzoek wordt in het najaar van 2020 afgerond. De resultaten van het onderzoek dienen als inbreng voor de komende kabinetsformatie.

Het kabinet wil in navolging van de verlenging in de pleegzorg ook voor kinderen in gezinshuizen de norm realiseren dat jeugdhulp beschikbaar blijft tot het 21e levensjaar. Het kabinet stelt hiervoor structureel €11,4 miljoen extra beschikbaar aan gemeenten (in 2020 € 6,1 miljoen extra). Ook dit is in de Voorjaarsnota al bekend gemaakt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De toegekende gelden voor de tekorten in de jeugdhulp waren al bekend. Dit biedt tijdelijk meer financiële ruimte, maar is geen structurele oplossing. Gemeenten blijven met het Rijk in gesprek om betere randvoorwaarden te realiseren voor de uitvoering van de jeugdhulp. Relevante thema's voor gemeenten zijn daarin de reikwijdte van de jeugdhulpplicht en het vereenvoudigen van de jeugdbeschermingsketen. Het genoemde onderzoek moet antwoord geven op de vraag hoeveel structurele middelen nodig zijn.

Met de toegevoegde middelen voor gezinshuizen is er meer ruimte om de ambitie van gemeenten om kinderen zo thuis mogelijk op te laten groeien, gestalte te geven.

Abonnementstarief

Wat wil het kabinet?

Met de invoering van het abonnementstarief voor maatwerkvoorzieningen in de Wmo heeft het kabinet in 2019 een eerste stap gezet. Vanaf 2020 wordt de invoering van het abonnementstarief voor Wmo-voorzieningen via een wetswijziging volledig gerealiseerd. Het abonnementstarief gaat dan gelden voor zowel de maatwerkvoorzieningen als voor een deel van de algemene voorzieningen (die voorzieningen waarbij er sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie).

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Gemeenten krijgen door de lagere eigen bijdragen te maken met een aanzuigende werking en minder inkomsten uit de eigen bijdragen. Meer mensen doen een aanvraag op bijvoorbeeld huishoudelijke hulp vanuit de Wmo als gevolg van de maximale bijdrage van € 17,50 per vier weken in 2019 en €19 per maand in 2020. Dit betekent hogere uitvoeringskosten voor gemeenten en hogere uitgaven in de Wmo. Gemeenten krijgen in het gemeentefonds per 2019 € 145 miljoen als compensatie voor de meerkosten en inkomstenderving. Of dit toereikend is moet de landelijke monitor abonnementstarief uitwijzen. In september 2020 zijn de cijfers over 2019 beschikbaar. Voor gemeenten is het van belang

dat als de € 145 miljoen niet toereikend is, het kabinet de meerkosten compenseert en aanvullende maatregelen neemt.

Wet bevorderen samenwerking en rechtmatige zorg

Wat wil het kabinet?

Aan de hand van onder meer het programma Rechtmatige Zorg 2018–2021 wordt ingezet op een forse vermindering van onbedoelde fouten en opzettelijke fraude in de zorgsector. In 2020 continueert het ministerie van VWS de uitvoering van de acties en maatregelen uit dit programma met € 1,1 miljoen. Ook wordt de oprichting van de Stichting Informatieknoppunt Zorgfraude (IKZ) benoemd voor 2020. De oprichting van deze stichting maakt onderdeel uit van het wetsvoorstel Wet bevorderen samenwerking en rechtmatige zorg (Wbsr) ter verbetering van de aanpak van fraude. Verschillende partijen, waaronder toezichthouders, opsporingsdiensten, gemeenten en zorgverzekeraars, spelen in deze aanpak een rol. Het streven is om het conceptwetsvoorstel begin 2020 aan de Tweede Kamer aan te bieden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten moeten hun rol als toezichthouder rechtmatigheid inzetten om de aanpak van fouten en fraude te verbeteren. In het vierde kwartaal van 2019 wordt dit, naar aanleiding van een motie van de leden Bergkamp en Geluk-Poortvliet, in de Kamer besproken. Het aanstellen van een toezichthouder bij gemeenten kan dan verplicht worden. Impliciet staat dit al in de wetgeving opgenomen, maar gebleken is dat niet alle gemeenten hier al uitvoering aan hebben gegeven. De kans bestaat dat dit dadelijk opgelegd wordt vanuit het Rijk. Colleges moeten verantwoording afleggen over het toezicht Wmo 2015 en Jeugdwet aan hun gemeenteraden. Wanneer de Wbsr door de Kamers wordt aangenomen, betekent dit dat er voor gemeenten meer mogelijkheden komen voor het uitwisselen van gegevens. Dit bevordert samenwerking in de keten. Gemeenten moeten dan gevraagd en ongevraagd informatie uitwisselen met het Informatieknoppunt Zorgfraude (IKZ) om signalen van onrechtmatigheid gezamenlijk op te pakken. In 2018 hebben wij met gemeenten een uitvoeringstoets uitgevoerd op de Wbsr. Voor het najaar van 2019 staat een uitvoeringstoets gepland voor de algemene maatregel van bestuur (amvb) behorende bij het wetsvoorstel.

Juiste zorg op de juiste plek

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil versnelling op de realisatie van de juiste zorg op de juiste plek, met name door meer in te zetten op preventie en voorzorg. Volgens het kabinet moet dit vooral gebeuren door samenwerking in de regio's. Tussen de financiers en aanbieders van zorg en ondersteuning, samen met cliënten en hun vertegenwoordigers. Het kabinet wil geen aanpassingen in het stelsel en benadrukt dat het stelsel samenwerken en innovatie niet onmogelijk maakt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij onderschrijven dit. Dat kan echter niet zonder adequate en structurele investeringen in een stevig gefundeerd sociaal domein. Preventie begint aan de voorkant, oftewel in het domein waar gemeenten actief zijn. Een geschikt huis in een veilige wijk, werk of een zinvolle dagbesteding, inkomsten, sociale contacten, mobiel kunnen zijn: dit zijn basiselementen om veel zorgvragen te voorkomen en herstel te bevorderen. Door daar meer voor over te hebben kan het kabinet ook de zorguitgaven beheersbaar houden. Om de inhoudelijke beweging van de juiste zorg op de juiste plek te ondersteunen en te zorgen voor duurzame verandering moet het kabinet ook zorgen voor de juiste prikkels op de juiste plek. Wij willen dat het Rijk samen met ons en de zorgverzekeraars de financiële stromen structureel monitort en waar nodig aanpast aan de actuele en gewenste beweging.

We vragen van het kabinet om niet alleen juridisch, maar ook praktisch te kijken hoe we de beweging van de juiste zorg op de juiste plek te versnellen en waar dat, beargumenteerd door de betrokken partijen, vraagt om aanpassingen op sturing en bekostiging dwars door de domeinen heen deze te faciliteren. We juichen toe dat er op onderdelen al wordt gekeken naar aanpassingen in de

bekostiging, maar het gaat niet snel genoeg. Daarom hebben we het ook al jaren over dezelfde goede voorbeelden, eenvoudigweg omdat er weinig bij komen.

Meer zorgafspraken in de regio

Wat wil het kabinet?

Bij de organiseerbaarheid van zorg ziet het kabinet een belangrijke rol weggelegd voor de regio. Het wil inzicht krijgen in de regionale zorgbehoefte (nu en in de toekomst), afgezet tegen het beschikbare aanbod. In de hoofdlijnenakkoorden is afgesproken dat gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren als inkoopende partijen hiervoor aan de lat staan. Begin 2020 verschijnt een eerste inventarisatie (deels nu al beschikbaar via regiobeeld.nl). Daarnaast verwacht het kabinet dat de betrokken partijen de opgaven die uit de inventarisatie volgen – ten aanzien van preventie, innovatie, beschikbaar aanbod en samenwerking rond grensvlakken – ook óppakken. Vóór de zomer 2020 leidt dit tot een contourennota, met aandacht voor versterking van de governance binnen het zorgstelsel. De regio kan tevens een rol spelen bij de (her)ordering van het jeugdlandschap. Zo wil het kabinet met gemeenten het gesprek aangaan over de vraag op welk schaalniveau de jeugdhulp het beste kan worden georganiseerd.

Het kabinet wil monitoren in welke mate de genoemde verwachtingen ten aanzien van wat er in de regio moet gebeuren gerealiseerd worden. Onderdeel van die verwachtingen is het gedeelde regiobeeld.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten betekent dit (nog) meer inzet op regionale zorgafspraken. Dit sluit overigens aan bij een al in gang gezette beweging. Met Zorgverzekeraars Nederland (ZN) hebben we dit jaar afgesproken toe te werken naar een landelijk dekkend samenwerkingsnetwerk, uitgaande van de bestaande zorgkantoorregio's. Van gemeenten vraagt dit dat zij zich als regio rondom die samenwerking organiseren en aanspreekbaar zijn voor zorgverzekeraar(s) en zorgkantoor. Als gemeenten hebben we immers behoefte aan heldere en betrouwbare afspraken in de samenwerking tussen het medisch en sociaal domein. Ten aanzien van de jeugdhulp gaan we hierover met het kabinet in gesprek.

Wat betreft de monitoring hebben wij met ZN afspraken gemaakt over de hoe we de voortgang van de samenwerking in de regio's gaan volgen, met het doel om te faciliteren waar nodig en te kijken waar het sneller kan door het gemakkelijker te maken. Dat vraagt inzicht in elkaars data en de verbinding daarvan. Daarvoor is een extra impuls gewenst. Bestaande landelijke data-instrumenten zijn nog onvoldoende toegespitst op de lokale/regionale en domein overstijgende informatiebehoefte van gemeenten rondom zorg en ondersteuning. Gemeenten geven aan behoefte te hebben aan onder meer:

- Inzicht in de lokale en regionale clientstromen binnen en tussen Wmo, Zvw en Wlz
- Stapeling van het gebruik van voorzieningen over verschillende domeinen heen
- Inzicht in wachtlijsten van het Zorginstituut
- Maar ook breder door ook verbanden te zoeken met Participatiewet, SVB

Daarnaast is er behoefte aan de ondersteuning bij de interpretatie en duiding van data in de lokale/regionale context. Betrokkenheid van cliënten en patiëntenorganisaties hierbij is wezenlijk. Verder zijn gemeenten van mening dat het niet past kosten in rekening te brengen voor gebruik van openbare, publieke data. Over al deze aspecten gaan wij in gesprek met VWS, CBS, Vektis, RIVM en andere organisaties.

Geweld hoort nergens thuis (huiselijk geweld en kindermishandeling)

Wat wil het kabinet?

Het actieprogramma Geweld hoort nergens thuis is gericht op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de periode 2018-2021. Het programma van Rijk en gemeenten is opgebouwd langs drie actielijnen: (1) huiselijk geweld en kindermishandeling moet eerder en beter in beeld zijn; (2) geweld moet stoppen en duurzaam worden opgelost; (3) het eerder en beter in beeld brengen en

duurzaam oplossen van specifieke groepen. De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is gericht op de Veilig Thuis-regio's. De inhoudelijke ambities moeten op regionale schaal worden ontwikkeld en geconsolideerd. De doelstelling voor 2020 is dat alle regio's een aanpak voor huiselijk geweld en kindermishandeling hebben, dat alle regio's verder gaan met de implementatie van de eigen aanpak en hierbij prioriteren om merkbare effecten te realiseren. Het Rijk stelt extra middelen beschikbaar voor het aanstellen van een projectleider in elke regio die de uitvoering van de programmalijnen ter hand neemt. Tevens stelt het Rijk extra middelen beschikbaar voor regionale of lokale initiatieven met de Projectenpool Van Denken naar Doen.

Een onafhankelijke onderzoekscommissie ontwikkelt een monitor om de effecten bij de mensen die het verschil moeten merken in beeld te brengen.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Alle 28 regionale projectleiders zijn inmiddels aangesteld. Zij werken voor gemeenten in de regio, maar hebben ook de opdracht de regionale samenwerking tussen gemeenten en andere partners te ondersteunen en te verbeteren. Dit betekent dat zij, ondanks dat ze worden aangesteld door de centrumgemeenten, een onafhankelijke rol moeten vervullen voor alle betrokken partijen.

De ingediende aanvragen bij de projectenpool zijn inmiddels beoordeeld. De uitkomsten staan op onze website. Ook informeren de regionale projectleiders iedereen die bij de aanvragen betrokken zijn over de uitkomsten. In de leerkringen van het actieprogramma Geweld hoort nergens thuis zullen de gehonoreerde projecten vanaf oktober 2019 met regelmaat op de agenda staan. Ook voor de jaren 2020 en 2021 is elk jaar € 3 miljoen beschikbaar voor projectaanvragen voor een bedrag vanaf € 25.000 tot € 100.000. Hierbij kunnen alleen centrumgemeenten een aanvraag doen.

We inventariseren momenteel op welke manier gemeenten betrokken kunnen en willen worden bij de onderzoekscommissie.

Sport

Wat wil het kabinet?

Volgens het kabinet moet iedereen plezier kunnen beleven aan sport, in een veilige en gezonde omgeving, een leven lang, ongeacht inkomen, met of zonder een beperking, man, vrouw, oud en jong. Maar toch zijn er mensen die onvoldoende bewegen. Om dit ten goede te keren is er sinds medio 2018 het nationale Sportakkoord tussen de overheden en andere stakeholders. Inmiddels zijn er al 174 gemeenten met een lokaal akkoord aan de slag. En bijna alle gemeenten doen mee aan de Brede regeling combinatiefuncties, op basis waarvan 3.665 fte lokaal aan het werk zijn om groepen met afstand tot sport (en cultuur) te bereiken. Onder voorwaarden konden gemeenten en sportorganisaties tot 2019 de BTW die aan hen in rekening werd gebracht bij investeringen in sportaccommodaties en -materialen in aftrek brengen. Door een uitspraak van het Europese Hof van Justitie zijn deze mogelijkheden aangepast. De Regeling specifieke uitkering stimulering sport beoogt daarom de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen door gemeenten te stimuleren. De regeling is gestoeld op de uitgangswaarden van de mogelijkheden die er tot 1 januari 2019 waren. In totaal is in 2020 hiervoor € 177,9 miljoen beschikbaar, € 22 miljoen meer dan eerder begroot.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er is in de jaren 2019 tot en met 2021 jaarlijks € 10 miljoen beschikbaar voor de opzet en uitwerking van lokale sportakkoorden. De decentralisatie-uitkering voor de tweede tranche gemeenten wordt opgenomen in de decembercirculaire Gemeentefonds. Het is de bedoeling in deze circulaire ook de actuele bedragen 2020 voor de decentralisatie-uitkering Brede regeling combinatiefuncties op te nemen. Het betreft per 2019 een vierjarenuitkering van € 73 miljoen, die slechts aangepast wordt op verzoek van gemeenten en in relatie tot het totaalbudget. Gemeenten (en sportorganisaties) zouden door het Rijk volledig gecompenseerd worden voor het aanpassen van de BTW aftrek in de sport. De lokale overheden hebben echter € 74 miljoen meer aangevraagd dan oorspronkelijk door het Rijk begroot. Hiervan wordt € 22 miljoen gedekt en het Rijk ziet € 30 miljoen lucht in de aanvragen,

rest een gemeentelijk tekort van € 18 miljoen. Mogelijk kan ook een overschot van € 7 miljoen bij de sportorganisaties overgeheveld worden. De onderhandelingen hierover gaan door.

Preventie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet is voornemens de lijn door te trekken die ingezet is met het Nationaal Preventieakkoord. Ook volgend jaar werkt het ministerie van VWS aan de ambities met betrekking tot roken, overgewicht en alcohol voor 2040. In 2020 stelt het kabinet daartoe € 42,97 miljoen ter beschikking. Daarmee wordt onder meer gestimuleerd in te zetten op een stijging van het aantal jongeren op een gezond gewicht in minimaal 75 (Jongeren op Gezond Gewicht -) gemeenten in 2020. Het kabinet wil er volgend jaar ook voor zorgen dat de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) in het hele land beschikbaar is voor iedereen die hier aanspraak op maakt. Daarnaast blijven plannen op weg naar een rookvrije generatie en een samenleving die zich bewust is van de risico's van alcoholgebruik van kracht.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Veel gemeenten maken al werk van een lokale vertaling van het Nationaal Preventieakkoord. Steeds meer gemeenten werken aan een lokaal preventieakkoord en zetten zich in voor bijvoorbeeld de rookvrije generatie of de Gezonde School. Dit kan in 2020 voortgezet worden. Daarnaast spannen pilotgemeenten zich in 2020 in voor een betere naleving en toezicht van wetgeving betreffende alcohol in onder andere de horeca.

Voor gemeenten bieden de plannen kansen om aan te haken op de landelijke ambities. Ook in 2020 zullen wij gemeenten daarbij ondersteunen.

Aanbesteden

Wat wil het kabinet?

Voor het meerjarige programma Inkoop en Aanbesteden Sociaal Domein reserveert het kabinet voor 2020 € 3,9 miljoen. Dit programma heeft als doel de praktijk van de inkoop beter aan te laten sluiten bij de aard van het sociale domein en de praktijk van de jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning. Daartoe is met gemeenten en aanbieders een ondersteuningsprogramma van en voor gemeenten en aanbieders ingericht. Daarnaast wordt gezocht naar meer ruimte op Europees niveau.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Gemeenten kunnen komend jaar rekenen op ondersteuning vanuit het Rijk bij het optimaliseren van de inkoop van jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning.

10 Buitenlandse zaken en Ontwikkelingssamenwerking

China

Wat wil het kabinet?

In het voorjaar van 2019 presenteerde het kabinet een China-notitie. Kern van de China-notitie is dat Nederland streeft naar een nieuwe balans in de relatie met China, waarbij kansen moeten worden gegrepen waar het kan, maar ook bescherming moet worden geboden waar het moet. Nederland zet in op wederkerigheid. In 2020 werkt het kabinet verder aan de realisatie van de doelstellingen van de China-notitie. Een belangrijk element daarin is de opbouw van een kennisnetwerk, gericht op het vergroten van de kennis over China – zowel binnen de overheid als breder in Nederland.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Diverse Nederlandse gemeenten onderhouden relaties met Chinese steden. In de China-notitie van het kabinet stond al dat wij, in samenwerking met de rijksoverheid, de mogelijkheid onderzoeken voor het inrichten van een Chinawerkgroep voor uitwisseling tussen decentrale overheden. Dit krijgt binnenkort zijn beslag.

Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen

Wat wil het kabinet?

Het bevorderen van publiek-private samenwerking op het terrein van internationaal ondernemen, o.a. via het publiek-private stelsel met aan de private kant krachtenbundeling via NL International Business, aan de publieke kant het Trade & Innovate NL netwerk en daartussenin de publiek-private «Werkplaats». De nieuw opgerichte International Strategy Board (ISB) zal zicht houden op het realiseren van de gezamenlijke internationaliseringsstrategieën en daarover aan private en publieke partijen adviseren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten blijven in regionaal verband en in triple helix samenwerking een belangrijke partner in de internationalisering van de Nederlandse economie. Wij blijven bewaken dat de belangen van alle regio's hierin goed naar voren komen.

Vrede, Veiligheid en duurzame ontwikkeling

Wat wil het kabinet?

Het kabinet ijvert voor goed functionerende inclusieve samenlevingen. In haar analyse stelt het dat een sterk maatschappelijk middenveld, samen met een legitieme en effectieve overheid en een verantwoordelijk bedrijfsleven, de basis hiervoor vormt. Wereldwijd staat echter de ruimte voor het maatschappelijk middenveld steeds meer onder druk. Zoals aangegeven in het nieuwe beleidskader (Kamerbrief 20 juni 2019), blijft het kabinet dan ook inzetten op steun voor het maatschappelijk middenveld in de rol van pleiter en beïnvloeder. In 2020 zullen de partnerschappen geselecteerd worden die vanaf 2021 uitvoering geven aan deze inzet.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In zijn instrumentarium schept het kabinet veel en ook nieuwe ruimte voor het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld maar het benoemt geen modaliteiten voor het versterken van legitieme en effectieve (lokale) overheden. Wij zullen dit hiaat aan de orde stellen in vervolgesprekken met het ministerie van BZ. Momenteel loopt het door BZ gefinancierde programma Inclusive Decisions At Local Level (IDEAL) nog, waarin Nederlandse gemeenten in fragiele staten aan het inclusiever maken

van besluitvormingsprocessen werken. Lokale overheden spelen hierin, naast de partners uit het maatschappelijk middenveld, een cruciale rol.

Multilaterale samenwerking en de sustainable development goals

Wat wil het kabinet?

De streefwaarden en indicatoren van het hoofdstuk Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking zijn afgeleid van de sustainable development goals van de Verenigde Naties. Verder is het kabinet voornemens om vanaf 2020 het budget voor multilaterale samenwerking te verhogen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Internationaal wordt de rol van lokale overheden breed erkend. Dit vindt zijn vertaling in de implementatie van de internationaal vastgestelde agenda's. Nederlandse gemeenten dragen daar volop aan bij via bijvoorbeeld onze campagne Gemeenten4Global Goals.

Moties Algemene Beschouwingen

Bij de Algemene Beschouwingen zijn de volgende moties aangenomen die voor gemeenten van belang zijn:

- Motie van het lid [Pieter Heerma c.s.](#) over een parlementair onderzoek over de oorzaken van problemen bij uitvoeringsorganisaties. Aangenomen;
- Motie van de leden [Pieter Heerma en Dijkhoff](#) over inrichten van een interventieteam ondermijning. Aangenomen;
- Motie van de leden [Asscher en Pieter Heerma](#) over bestuurlijke boetes voor verhuurders die doelbewust te hoge huren vragen. Aangenomen;
- Motie van het lid [Segers c.s.](#) over aanpassingen van de trap-op-trap-af systematiek bij gemeentebudgetten. Aangenomen;
- Motie van de leden [Segers en Asscher](#) over structureel tien miljoen euro extra ten behoeve van de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM). Aangenomen;

Daarnaast heeft GroenLinks een amendement (35300-XVI nr. 7) ingediend voor een budget van € 26 miljoen voor expertisecentra voor gespecialiseerde jeugdhulp. Het kabinet kan zich in het amendement vinden. Het wordt echter pas in stemming gebracht in week 49 (3-5 december) als over alle begrotingswetten en daarop ingediende amendementen wordt gestemd.

Veel gebruikte afkortingen

AZ	Algemene zaken
BZK	Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties
EZK	Economische zaken en Klimaat
IenW	Infrastructuur en Waterstaat
JenV	Justitie en Veiligheid
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
ONW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
VWS	Volksgesondheid, Welzijn en Sport

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

september 2019

[vng.nl](https://www.vng.nl)